PLEIN

1958

MAART

DE ALLERLAATSTE VRAAG AAN ALLE MENSEN ZAL ZIJN: HEB JE LIEFGEHAD?

HET GROOTSTE GEHEIM VAN HET LEVEN IS DE KOMMUNIKATIE, HET MEDEDELEN.
MENSELIJK LEVEN BETEKENT PAS ZICHZELF **ZIJN**, ALS HET ZICHZELF **GEVEN** BETEKENT.
DE DIEPSTE BELEVING VAN HET MENS-ZIJN LIGT DAAROM BESLOTEN IN HET MEDEMENS ZIJN.
GODDELIJK LEVEN IS HET WONDER DER VOLSTREKTE IDENTITEIT TUSSEN ZICHZELF ZIJN EN ZICHZELF GEVEN.
OFWEL: GOD **IS** LIEFDE.

MENSELIJK LEVEN IS:
WEL WILLEN KOMMUNICEREN, WEL ZICHZELF WILLEN MEDEDELEN, MAAR DIKWIJLS HET NIET KUNNEN OF DURVEN EN HET DAAROM NIET ECHT EN DAADWERKELIJK EN TEN VOLLE WILLEN.
GODDELIJK LEVEN BETEKENT IN DE PRAKTIJK VAN GODS GESCHIEDENIS MET DE MENSEN:
MENS WORDEN.

PLEIN 1958 IS EEN BEWEGING,
ONTSTAAN UIT VERWONDERING EN BEZINNING OVER DIT LEVENSGEHEIM
EN GERICHT OP DE BELEVING EN VERWEZENLIJKING ERVAN.
EEN BEWEGING VAN EN VOOR MENSEN.
WIJ, DIE DEZE BEWEGING IN ONZE GEZAMENLIJKE AKTIVITEITEN EN IN ONS MAANDBLAD TRACHTEN TE LEIDEN EN TE BEZIELEN,
BEHOREN UIT EERLIJKE OVERTUIGING TOT DE KATOLIEKE KERK.
IN DEZE KERK ONTVANGEN EN ZOEKEN WIJ HET GELOOF IN HET MYSTERIE VAN HET LEVEN.

OMWILLE VAN DIT MYSTERIE, OMWILLE VAN DE KOMMUNIKATIE, OMWILLE VAN DE ONTMOETING EN DE GEMEENSCHAP, WAARTOE WIJ DE MENS GEROEPEN WETEN, KIEZEN WIJ IN BEWEGING EN BLAD
— OVER ALLERLEI GRENZEN VAN KERK, LEVENSOPVATTING, RAS, KULTUUR EN WELSTAND HEEN —
VOOR SAMENWERKING EN GESPREK VAN MENS TOT MENS.

VANDAAR DE NAAM PLEIN 1958.
„PLEIN" OM OPENHEID NAAR ALLE KANTEN, RUIMTE EN VRIJE TOEGANG VOOR DE ONTMOETING TE SUGGEREREN;
„1958" OM DUIDELIJK TE MAKEN DAT HET NU TE DOEN IS.

in dit blad schrijven
ds. j. j. buskes
wim alings
en de
pleingroep
over
christus
kerk
en wereld

PLEIN 1958

maandblad
onder redaktie van:
pater s. jelsma
henny dröge
ir. ton groothuis
arie van den heuvel
piet reckman
harry scholten
drs. theo scholten
fietje steegers
drs. koos de valk
ger van vlijmen
verschijnt
11 maal per jaar

abonnement:
per jaar ƒ 4.50
per half jaar ƒ 2.25

losse nummers 40 cent
redaktie-administratie:
bezuidenhout 17
den haag
tel. 858443
giro 1334

5de jaargang
nr. 3
maart
'58

Zowel voor de rooms katolieke als voor de andersgelovige lezer van ons blad willen wij in deze aflevering graag iets uitvoeriger 'ons geloof belijden'. Wij komen daartoe, niet uit behoefte aan etaleren, uitsloverij of polemiek, maar eenvoudigweg om tegemoet te komen aan een vaak terugkerende vraag van lezers, vrienden, gesprekpartners, belangstellenden en 'tegenstanders', katoliek en niet-katoliek, kerkelijk en buitenkerkelijk, christen en niet-christen. De levensbeschouwing en levenshouding van de vraagsteller bepalen veelal de toon en strekking van de vraag, zodat wij afwisselend te lezen en te horen krijgen:
'Waarom zijn jullie eigenlijk katoliek?'
'Zijn jullie eigenlijk nog wel katoliek?'
'Jullie zijn zeker buitenbeentjes in de Kerk?'
'Wat jullie voorstaan en verkondigen werkt toch alleen maar godsdienstige onverschilligheid in de hand?'
'Past de mentaliteit van de Pleingroep wel in de geesteshouding van de Katolieke Kerk?'

Op deze en dergelijke vragen past een niet al te beknopte en zo duidelijk mogelijk toegelichte en gemotiveerde geloofsbelijdenis. Men begrijpe dus, dat deze geloofsbelijdenis ontstaat in de dialoog en als poging om in het gesprek antwoord te geven op belangrijke vragen.

Men kan de vraag naar onze houding t.o.v. de Kerk niet isoleren; men kan er niet een aparte vraag van maken, waar men apart en afzonderlijk mee klaar kan komen, los van de vraag naar onze verhouding tot Christus en tot onze medemensen.

Er is een zegswijze, waarin katolieken worden uitgenodigd om mee te voelen met hun Kerk: 'sentire cum ecclesia'. Afgeleid van dat woord 'sentire' (voelen) wordt vaak gesproken over de 'sensus catholicus', welke woordkoppeling 'meevoelen met de Kerk' betekent en overigens nog al eens gemakkelijk wordt gehanteerd als verwijt ten opzichte van degenen, die verondersteld worden die sensus catholicus niet te hebben.

De apostel Paulus heeft het over 'meevoelen met Jezus Christus': 'Ge moet dezelfde gevoelens hebben als Jezus Christus'.

Tenslotte wordt ons gevraagd Christus na te volgen, in zoverre Hij meevoelt met alle mensen in zijn 'medelijden met de menigte'. Het zou wel eens kunnen zijn, dat juist de verbinding tussen deze drie de schijn heeft problematisch te worden en aanleiding te geven tot konflikten in de diskussie van christenen met elkander en met niet-christenen over de juiste houding tegenover bepaalde vraagstukken en in bepaalde situaties. Het wil wel eens gebeuren, dat mensen elkaar met Evangelieteksten om de oren slaan of vanuit hun Kerkbewustzijn elkaar verwijten de 'sensus catholicus' te missen of elkaar gemis aan solidariteitsbesef met de wereld aanwrijven. Het gebeurt wel, dat degenen die de nadruk leggen op die solidariteit het verwijt te horen krijgen: 'Dat is heel aardig; maar je Kerkbewustzijn is niet levendig en sterk genoeg'. Of dat degenen die spreken over een persoonlijke verhouding met Christus op hun brood krijgen: 'Jawel, maar je moet toch óók in de wereld staan en met de wereld meevoelen'. Of dat zij die nadrukkelijk van hun Kerkbewustzijn getuigen, vernemen dat zij zich meer moeten richten op Christus of meer aandacht moeten schenken aan de wereld.

We willen beurtelings van alle drie de uitgangspunten vertrekken, om te zien en te laten zien dat we in dezelfde ruimte terechtkomen.

waarom wij geloven wat wij zien wat wij zoeken IN DE KATOLIEKE KERK

meevoelen met de kerk

'In de Kerk leven' betekent heel wezenlijk en op de eerste plaats: leven in een gemeenschap die UIT MENSEN bestaat, d.w.z. zij die tezamen de gemeenschap van de Kerk vormen, zijn uit de mensen genomen, gekozen en geroepen door God in de genade van geloof en doopsel. De zonde woont blijkens de ervaring en blijkens de openbaring in mensen en zij die uit de mensen genomen zijn en door God aangewezen om tezamen zijn 'ecclesia' te zijn, zijn Kerk, zijn zondige mensen.

Dat heeft vanzelfsprekend allerlei konsekwenties. 'Meevoelen met de Kerk' moet bv. betekenen: meevoelen, in de Geest van Christus, met de zondaars in de Kerk, met de zondige, tot de Kerk geroepen mensheid, met allen in de Kerk die aan de gevolgen van de zonde lijden. Dat wil dus zeggen, dat er in ons, willen wij meevoelen met de Kerk, altijd BEZORGDHEID ZAL MOETEN ZIJN VOOR DE KERK; een bezorgdheid voor die Kerk juist in zoverre Zij in al haar geledingen en rangen, van hoog tot laag, uit zondige mensen bestaat. Wij kunnen ons daar nooit aan onttrekken en ons nooit terugwerpen in het begrip van de heiligheid der Kerk, om voor de rest op dit stuk zorgeloos te kunnen zijn en te kunnen zeggen: 'Het gaat ons niet aan; de Kerk wordt toch niet overweldigd door de machten van het kwaad; de poorten van de hel zullen Haar niet overweldigen; Christus is met zijn Kerk tot het einde der tijden'. De garanties, die Christus aan zijn Kerk heeft meegegeven beogen ook hier niet, zomin als overal elders waar de genade werkt, ons onze eigen verantwoordelijkheid en bezorgdheid te ontnemen.

'Meevoelen met de Kerk' betekent een KRITISCHE houding t.a.v. wat in de Kerk leeft en gebeurt. Zodra men bezorgd is, is men kritisch; in deze zin, dat men altijd bedacht zal zijn op de mogelijkheid van een 'krisis', een scheiding van dingen die bijeen horen, en op de mogelijkheid van het kiezen van een verkeerde weg op een bepaald punt.
Die bezorgdheid en kritiek moeten zich uitleven. Elk mens, elke gemeenschap van mensen heeft zelfkritiek in schuldbesef nodig tot zuivering, korrektie en vervolmaking, om meer te kunnen beantwoorden aan datgene waartoe die gemeenschap is geroepen.
Wij zijn ervan overtuigd, dat elk woord van bezorgdheid of kritiek in dit verband een woord moet zijn, gesproken allereerst VANUIT DE KERK, niet allereerst TEGENOVER DE KERK; niet een woord dat WIJ richten tot onze Moeder de Kerk, die ergens buiten ons en tegenover ons staat en die wij nu eens gaan bekapittelen; maar een woord, gesproken IN de Kerk tot de Kerk; een woord dus uit verantwoordelijkheid, uit ootmoedig besef van in de genade tot die bezorgdheid en tot die mede-verantwoordelijkheid geroepen te zijn; zelf zondaar zijnde en op dat punt geen recht van spreken hebbende, toch geroepen tot getuigenis en tot spreken, omdat het gaat om de ecclesia van Christus, waarin de zaligheid en het heil tot de wereld moeten komen, mede onder onze verbijsterende persoonlijke verantwoordelijkheid.
Die Kerk, waarin wij staan en leven en waarmee wij meevoelen, is niet alleen een Kerk, die uit mensen bestaat. Het is voor ons geen volledig-wezenlijke aanduiding van wat de Kerk eigenlijk is, te zeggen dat Zij uit mensen bestaat. Men moet in een soort dialektische benadering van het zuivere Kerkbegrip er eigenlijk onmiddellijk iets tegenover stellen. Tegenover de tese 'de Kerk bestaat UIT MENSEN' zou men de antitese moeten plaatsen: de Kerk bestaat UIT GOD. Wij bedoelen: de Kerk bestaat bij de gratie en de liefde van God voor de wereld. Dat is het allereerste. 'ZOZEER HEEFT GOD DE WERELD LIEFGEHAD, DAT HIJ ZIJN ENIGGEBOREN ZOON HEEFT GEZONDEN'. Hiermee begint alles wat God met de wereld in het kader van zijn verlossing en herschepping doet. UIT DIE GODDELIJKE LIEFDE VOOR DE WERELD KOMT DE KERK TOT HET BESTAAN. De liefde van God voor de wereld houdt praktisch in — dat staat God in die liefde voor ogen blijkens de openbaring — dat alle mensen zalig kunnen worden en tot de kennis der waarheid komen. De mensen moeten dus weten, dat God de wereld lief heeft, dat God de mensen liefheeft en dat Hij wil dat ze allemaal zalig worden.
De Vader zendt zijn eniggeboren Zoon en met de komst in de mensgeworden gestalte van deze Zoon van God, Jezus Christus, met dit allereerste begin van de inkarnatie van God in de wereld, beginnen het leven en de gestalte van de Kerk in ons midden te zijn; voorzover nl. deze mensgeworden Zoon van God voortleeft in de wereld, in de geschiedenis, in de tijd, tot het einde der tijden, spreken wij van Zijn Kerk'.
Door waarachtig deelhebben aan het goddelijke leven van Christus, kunnen wij het kindschap Gods verwerven. Wij, daar bedoelen we mee: wij mensen. Hij gaf ons de macht, de mogelijkheid, om kinderen van God te worden. Er ontstaat een 'family of God', een familie van God, over de wereld. De Kerk, de ecclesia, de uitverkoren groep van Christus, begint al gestalte te krijgen.
Wij zouden ons vergissen, als we meenden, dat daarmee alles gedaan en gezegd was. Het zou inderdaad al heel veel betekenen, dat God aldus zichzelf meedeelt en geeft met Zijn eigen leven aan de mensen en aan de wereld uit liefde. Maar er is nog meer. God wil de mensheid zélf — en in zoverre trekt Hij het inkarnatiebeginsel door — AKTIEF inschakelen in de verdere geschiedenis, waarin de genade, het deelhebben aan Zijn goddelijk leven, aan de mensen als mogelijkheid moet worden verkondigd en openbaar gemaakt, opdat zij er eenvoudiger en gemakkelijker toe zouden komen zich voor de genade open te stellen.
Uit Gods liefde voor de wereld is er dus een aktieve inschakeling van verantwoordelijke mensen, die door de Doop (later bevestigd in het Vormsel en eventueel in het Priesterschap) worden aangewezen tot zijn getuigen. De mensen, die Hij daartoe uitverkiest, zonder enigerlei verdiensten hunnerzijds, vormen tezamen met elkander, of ze er zich nu van bewust zijn of niet, de Kerk van Christus in de meest eigenlijke en integrale zin van het woord: DE GEMEENSCHAP VAN AL DE GEDOOPTEN, DIE MET ELKANDER CHRISTUS IN ZIJN KERK BELIJDEN EN DIE DUS NIET ALLEEN DE DEELNAME KENNEN AAN HET GODDELIJK LEVEN VAN CHRISTUS IN HUN EIGEN BESTAAN, MAAR DIE OOK DELEN IN HET KONINKLIJK PRIESTERSCHAP VAN CHRISTUS, D.W.Z. IN DE VERANTWOORDELIJKHEID DIE CHRISTUS OP ZICH GENOMEN HEEFT ALS PRIESTER, ALS MIDDELAAR IN DE WERELD TUSSEN GOD EN DE MENSEN.

Het eigenlijke, volledige behoren tot de Kerk brengt dus mee DE ROEPING VAN GODSWEGE, een roeping die Hij aan sommigen geeft en aan anderen niet (we weten niet waarom), om alles wat in de goddelijke openbaring, in de aan ons geopenbaarde liefde van God voor heel de wereld, spreekt en wordt meegedeeld, te verkondigen.
'Meevoelen met de Kerk', met deze PRIESTERLIJKE Kerk, is voor ons per se: MEDEVERANTWOORDELIJK ZIJN, IN DE PRIESTERLIJKE GEEST VAN CHRISTUS, VOOR HET HEIL VAN DE WERELD. Ook in déze konklusie wordt duidelijk, hoe de drie (meevoelen met de Kerk, met Christus en met de wereld), als men zo doordenkt, bij elkaar moéten komen.
Men zou kunnen stellen dat de Kerk er dus

eigenlijk is VOOR DE WERELD. In de belijdenis van ons geloof zeggen we: 'voor ons en voor ons heil' is Christus (met zijn Kerk) in de wereld gekomen. De Kerk is er voor het heil van de wereld; opdat de wereld zou worden verlost en gered.

Dit zou ons ertoe kunnen verleiden te denken, dat de Kerk dus eigenlijk secundair is en dienstbaar. Onze eerste aandacht en liefde zouden moeten uitgaan naar de totale mensengemeenschap en naar de totale wereld die geroepen is, omdat God de wereld liefheeft. Bij God is het toch immers ook zo, dat Hij de wereld liefheeft en pas dan komt de Kerk tevoorschijn. Als God de wereld niet had liefgehad, had de wereld nooit een Kerk gekregen. Het gaat om de wereld. Een dergelijk gedachtengang moge voor sommigen verleidelijk klinken: ons is zij te tetisch, te stellig en te weinig dialektisch, te weinig in dialoog. Zojuist hebben we gesteld: de Kerk bestaat uit mensen; we moesten daar onmiddellijk tegenover stellen: de Kerk bestaat uit God. Zo willen we ook hier, na te hebben gezegd: DE KERK IS ER VOOR DE WERELD, er meteen tegenover zetten: DE WERELD IS ER VOOR DE KERK. Uit die tese en antitese kan een syntese volgen.

De wereld is er inderdaad voor de Kerk. Er staat God iets voor de Geest, met de wereld; Hij wil de wereld ergens toe leiden, herleiden, herscheppen. Hij heeft het beeld van wat er met de wereld moet gebeuren in zijn Geest begrepen: HET VOLEINDIGDE KONINKRIJK, de uiteindelijk voltooide maar in de geschiedenis naar zijn vorm en uiteindelijke gestalte zoekende Kerk. De wereld is geroepen tot heil, tot VOLLE gemeenschap met God, tot VOLLE gemeenschap van mensen met elkander in Christus; dat is de Kerk. Allen zijn geroepen, gelijkelijk, tot dat heil en tot de voorbereiding van dat heil in de wereld en geschiedenis. Paulus zegt (dezelfde Paulus, die zo duidelijk de nadruk legt op de liefde van God voor de wereld): 'Hem zij de eer in de Kerk'. Overal waar de genade komt, overal waar de liefde van God voor de wereld tot haar recht komt, ontstaat het kindschap Gods. Waar gerechtigheid opbloeit en liefde van mens tot mens en van mens tot God tevoorschijn treedt, dáár begint de Kerk te komen. Wij zeggen niet, dat ze daar altijd al in haar VOLLE wasdom tot stand is gekomen met AKTIEVE en bewuste inschakeling van de mensen. Maar in elk geval begint in mensen VAN GOEDE WIL, ook al weten ze niets van Doop en Vormsel en Kerk, de Kerk al te leven, te ontwaken. Zij beginnen op de Kerk gericht te staan, ertoe te behoren, vanuit een verlangen in hun hart, vanuit een liefde waartoe zij zich wenden en waarheen zij hun leven zouden willen leiden.

Op die wijze zien wij het als een feit, dat, waar de liefde van God voor de wereld zich uitwerkt, de ecclesia ontstaat, de Kerk van God. Kerk en wereld zijn beide betrokken op het toekomende Rijk van God. Kerk en wereld zijn beide per se deficiënt. In de geschiedenis zijn beide gebrek-

café de la paix
peis en vree
en unité
de l'humanité
in verloren paradijs
met vredespaleis

geef vrede heer

vrede in algerije
griekenland turkije
egypte en arabië
frankrijk en tunesië
nederland indonesië

mijn vrede geef ik u

want allen zijt gij broeders:

— met honger en dorst
terwijl een h-bom verschiet —

tibetanen pakistaners
soedanezen afghanistaners
zwart en bruin en blank
rooms en protestant
hindoe moslem jood

geef ons heden
ons dagelijks brood

peis en vree
en unité
de l'humanité

opdat allen een zijn

da pàcem dominé !

kig en tekortschietend; dat kan niet anders; daar zijn we niet verbaasd over. Maar Kerk en wereld, die eigenlijk helemaal voor elkaar bestemd zijn, omdat God door de Kerk heen zijn liefde voor de wereld bewijst, zijn op weg naar het toekomende Rijk van God, waarin ze een voltooide en totaal vervulde gestalte zullen krijgen. In de Kerk zijn en in die Kerk mee te voelen met de Kerk, betekent: dit geloven en hopen.

meeleven met christus

Nu ons tweede uitgangspunt. Niet alleen 'meevoelen met de Kerk', maar ook: 'meevoelen met Christus'.

Dat betekent: meevoelen met Degene, die in het Evangelie aan ons verschijnt als Iemand, die sterk, bewust en konsekwent in gemeenschap leeft met God, zijn Vader ('De Vader en Ik zijn één; wie Mij ziet, ziet de Vader; dit kom Ik doen: de wil van Mijn Vader volbrengen'); maar die, omdat de wil van de Vader betrokken is op het heil van de wereld, ook volkomen één is met de mensen. Dan zijn we er alweer: IK KAN NIET MEEVOELEN MET CHRISTUS, TENZIJ IK OOK VAN PLAN BEN OM MEE TE VOELEN MET GOD, MET DE WERELD EN MET HETGEEN GOD IN DE WERELD WIL DOEN: HET OPBOUWEN NL. VAN ZIJN KERK. Wij moeten dus wel meeleven met de wereld, als we mee willen leven met Christus die in het Evangelie aan ons verschijnt.

De Kerk predikt Hem, verkondigt Hem; maar de Kerk mag dat niet doen, tenzij ze ook bereid is om Hem gestalte te geven als Zijn Lichaam, waarvan wij de ledematen zijn. De taak, ook van de Kerk van vandaag, is deze Christus te zijn en te representeren als Zijn gestalte in de wereld. Wij zijn met name óók het Lichaam van Christus, in zoverre in ons, zoals Paulus dat noemt, zijn lijden wordt aangevuld. Alles wat zo diep ingrijpt in het menselijk bestaan als lijden, miserie en problematiek, betekent voor ons: aanvulling van het lijden van Christus. Dat wil zeggen: niet aanvulling van het lijden van Christus in zoverre daar iets aan zou ontbreken wat intentie of zuiverheid of liefde betreft; alleen maar aanvullend in zoverre wij bij Christus horen en met name in zoverre wij bij Hem horen in de aktieve zin van het woord en met Christus mede-verantwoordelijk zijn. In die mede-verantwoordelijkheid dienen wij alles wat we hebben en zijn, ook ons lijden, in te schakelen. Wij moeten dus aan ons lijden, aan ons leven, aan onze zorg en teleurstelling met onszelf en met elkaar, een positieve betekenis geven, zoals bij Christus, voor het heil van de wereld.

Dat is de wijze waarop Christus via ons in de wereld voortleeft en waarop Zijn lijden wordt aangevuld. Ook in zover wij lijden aan de gestalte van de Kerk zelf; in zover wij ongeduldig worden met de Kerk, terecht of ten onrechte, angstig over bepaalde verschijnselen in de Kerk. Ook dat is aanvullingsmogelijkheid van het lijden van Christus in verantwoordelijkheid.

Dit lijden is overigens, zo goed als het lijden van Christus en in dezelfde Geest, bestemd om te dienen tot verheerlijking. De mens moet 'dit alles lijden om zijn glorie binnen te gaan'. Wij moeten dit alles met elkander, als Zijn Lichaam, lijden om zo de glorie van de wereld voor te bereiden en het heil in de verheerlijking op de dag van Christus. Ons lijden is eschatologisch; ons leven is eschatologisch. Meevoelen met Christus is wat ons betreft noodzakelijkerwijs — wij arriveren alweer bij dezelfde konklusie — meevoelen met de Kerk en met de wereld, die geroepen is tot verheerlijking, tot de Dag van Christus.

meeleven met de mensen

Tenslotte ons derde uitgangspunt: 'meevoelen met alle mensen'. De mensen verschijnen vanuit de openbaring aan ons als één met elkander in oorsprong, zonde en verlossing. Dat is het centrale thema van de openbaring, als zij het over mensen heeft. We weten ook, dat de openbaring ons deze mensheid presenteert als een geschonden en gebroken eenheid, die moet worden hersteld. Zó moeten wij dus ook met de mensen meevoelen: als behorende tot hen en wetende, dat ze allemaal bij elkaar horen; als lijdende aan het verlangen naar die oorspronkelijke eenheid, die nog wel eens in hen woelt en werkt, niet alleen in het uitgeschreven heimwee van dichters, maar evenzeer in de harten van hele eenvoudigen, die niet kunnen schrijven of spreken. Meevoelen met de wereld: met de mensen zoals ze zijn; zoals ze aan ons verschijnen in de goddelijke openbaring; maar ook: zoals ze geroepen zijn om samen te bestaan als eenheid voor God en voor elkaar, als zijn ecclesia, in Christus, in wie alles samen komt te bestaan.

Alles en allen bestaan in Hem. Zo ziet God het in zijn liefde voor de wereld vóór zich. Meevoelen met de mensen is voor ons met de mensen meevoelen zoals God met ze meevoelt in Christus, die hen ziet als bestemd voor God en voor elkander in zijn ecclesia; de ecclesia waarvan wij reeds deel uit mogen maken, die voortdurend gevormd wordt tot het einde en steeds groeiende is, lijdende, bijna stervende; die verrijzende is, elk ogenblik opnieuw, maar toch haar uiteindelijke gestalte nog niet kan verwerven; die in de gedachte en in de belofte van God die gestalte aktief verwachten. Meevoelen met alle mensen betekent dus ook: voor alle mensen met de Kerk mee in Jezus Christus het uiteindelijke heil verwachten, de uiteindelijke zegevierende ecclesia.

De praktische konklusie waartoe wij na deze gedachten moeten komen, is, dat wij op de vraag waarom wij deze Kerk liefhebben, alleen maar kunnen antwoorden: omdat Zij, deze Kerk

van nu, met al haar gebrekkigheid, bestaande uit mensen, met al haar pogen om toch maar zo zuiver mogelijk uit God te bestaan, in Christus van God en voor alle mensen is; omdat wij alleen maar in dié Kerk levende ons bewust kunnen zijn van de werkelijke en waarachtige liefde van God voor heel de wereld; omdat wij daarvan de getuigen willen zijn; de gebrekkige getuigen, levende in een gebrekkige Kerk, telkens opnieuw falend in haar beleven van de liefde Gods, maar desondanks en dwars daar doorheen geroepen om deze liefde naar alle mensen toe te brengen in de Geest van Christus Jezus.

Als wij werkelijk willen meevoelen met Jezus Christus en met alle mensen, dan komen wij ertoe mee te voelen met de Kerk; dan doen wij niets anders dan 'sentire cum ecclesia'. Wij houden van deze Kerk, omdat Zij in Christus van God en voor alle mensen is.

afgronden?

Na al het bovenstaande blijft het een feit, dat in vele gesprekken met katolieken en andersgelovigen de vraag aan de orde komt, waarom men zich eigenlijk zou inspannen om katoliek te zijn of te worden, als immers ook 'te goeder trouw dwalenden' op hún manier de volheid van het eeuwig geluk kunnen verwerven en reeds hier op aarde het voorbereidende leven der genade kunnen bezitten. Wanneer voor katolieken wordt betoogd, daat het zwaard dat Christus is komen brengen voor ALLE mensen is bestemd en niet alleen voor 'andersdenkenden', zodat wij Christus' woorden over dit zwaard niet kunnen gebruiken om er de tegenstellingen mee te aksentueren, die we zelf hebben opgeroepen of in stand houden, raken zij nogal eens de kluts kwijt. Er zijn er, die na een dergelijk betoog — waarbij onoverbrugbare afgronden tussen katoliek en niet-katoliek worden afgewezen — wel eens willen weten, waarom je dan eigenlijk nog katoliek zou moeten of willen zijn.

Het is niet gemakkelijk hen te antwoorden. Voor een eenvoudig en direkt antwoord op de vraag 'waarom bent u katoliek?' zou men veel meer profijt hebben van een absolute tegenstelling tussen het katolieke geloof als DE waarheid en alle denkbeelden van niet-katolieke als DE leugen. Met een dergelijke tegenstelling is het handig werken en polemiseren, terwijl dan de verantwoording van je katoliek-zijn in de tegenstelling zelf reeds ligt gegeven.

Nee, de motivering van ons deelhebben aan de zichtbare en onzichtbare katolieke Kerk is wel iets diepzinniger en mysterieuzer, geloven wij. Misschien is het de moeite waard deze motivering eens te omschrijven of althans te benaderen. Men dient daarbij echter wel te overwegen, dat in deze omschrijving voortdurend wordt gedacht aan hen, die veronderstellen dat wie zich zeer bewust solidair weet met mensen geacht hun levensbeschouwelijke of kerkelijke plaatsbepaling en niets voelt voor enigerlei apartheidspolitiek, geen reden heeft om katoliek te zijn.

hunkering naar ruimte

Er is bij velen een niet geheel onbegrijpelijke angst voor indifferentisme. Waar blijf je, wanneer de grens tussen katoliek en niet-katoliek, christelijk en niet-christelijk als van betrekkelijke betekenis wordt voorgesteld; wanneer van Christus, Zijn genade en Zijn heil wordt verkondigd, dat zij aan beide zijden van allerlei afgronden aanwezig kunnen zijn; wanneer de Kerk haar exclusiviteit geheel zou opgeven en zichzelf niet meer als het éne en enige Lichaam des Heren aan de wereld zou voorbehouden?

Het wonderlijke bestaat hierin, dat de Kerk dat laatste nu juist wél doet en zal blijven doen tot het einde der tijden: zij presenteert zichzelf inderdaad als HET Lichaam van de Heer, in uitsluitende zin, als DE gemeenschap van Hem en met Hem, ZONDER zelf haar grenzen exact te kunnen of willen bepalen en zonder ergens de vrije toegang tot de ruimte van haar gemeenschap met God in Jezus Christus af te sluiten. Natuurlijk heeft de Kerk, zoals elke gemeenschap, haar grenzen: God kent ze. Er zijn poorten en deuren; we hebben er namen voor. De poorten en deuren zijn er niet om toegang te weigeren, maar om de toegang voor allen mogelijk te maken.

We naderen hier reeds het wezen van Christus' Kerk. Zij is vrije aanwezigheid Gods tussen en in de mensen. Zij is Gods solidariteit met heel het mensengeslacht en zijn uitverkiezing van velen om allen te redden. De Kerk is Christus, die door Zijn Geest aanwezig is waar Hij wil, afgronden overbruggend, kontinenten omspannend, mensen vrijgevig bezielend, vergiffenis schenkend, heiligend en zaligmakend. De Kerk is goddelijke gastvrijheid en bovenmenselijke openheid. De Kerk is ruimte voor iedereen, huis van onvoorstelbare samenwoning geheimzinnige, onmetelijke gemeenschap. De Kerk is God die wil dat alle mensen zalig worden. De Kerk is de godmenselijke weg naar de voltooide herschepping en verheerlijking van alles wat bestaat.

Naar die kosmische en bovenkosmische, tomeloze ruimte hunkert de Kerk met heel haar wezen. Omwille van deze ruimte bestaat Zij. Haar Heer is de Heer van hemel en aarde, in wie alles bestaat en die in alles wat bestaat het leven is.

Hoe belangrijk en wonderlijk en duizelingwekkend haast is het, dit te kunnen en mogen geloven in verbaasd bewustzijn en dankbaar getuigenis. Wij zijn werkelijk blij, dat wij aldus 'katoliek' mogen zijn, vooral daar wij onszelf deze bewuste katoliciteit nooit hadden kunnen

ontdekken of verwerven. Wij buigen het hoofd voor de onmetelijkheid van Gods heilsplan en de ondoorgrondelijkheid van Zijn raadsbesluit. Wij prijzen Hem die zegt, dat onze grenzen 'ónze' grenzen maar zijn en niet de Zijne. Wij zijn katoliek door juist NIET in die grenzen te geloven als het eerste of het laatste, maar in de oneindige, onbegrensde God als de Eerste en de Laatste. Wij zijn katoliek door juist NIET te geloven, dat wij met de 'anderen' niets hebben te maken, maar door te geloven, dat wij met de 'anderen' ALLES hebben te maken, in zonde en ongerechtigheid, in lijden en dood, in verlangen en hoop, in eenzaamheid en vertwijfeling, in lotsverbondenheid en roeping, in verlossing en bestemming. De boodschap van het christendom is een boodschap van bevrijding tot solidariteit en eenheid: tot verbondenheid (in leven, sterven en opstanding) tussen God en de mensen en tussen de mensen onderling.

om te dienen

Roept deze boodschap dan geen tegenstellingen op? Natuurlijk; waar God solidair wordt met héél de mensheid in de menswording van zijn Zoon, waar deze mensgeworden Zoon getuigt dat niemand zich mag verheffen boven de andere en dat wij allen broeders zijn, daar klinken uit de wereld protesten op: protesten van kerkelijken en onkerkelijken, van christenen en niet-christenen; protesten in woord en protesten in der daad; protesten van hen die zeggen in Zijn naam en in Zijn Kerk te geloven, zonder Zijn liefdevolle universaliteit in zachtmoedigheid en nederigheid te willen overnemen, en protesten van hen die zeggen naar een dergelijke universaliteit te streven, zonder te geloven in Zijn naam en Zijn Kerk.

Wie beide — het geloof in Hem en het streven naar zijn universaliteit — kombineert, is een katolieke christen, die alles wat Christus in Zijn Kerk te zeggen en te bieden heeft, afkomstig weet van Gods ALLE schepselen omvattende liefde en gericht op de herschepping van ALLE schepselen tot gemeenschap met deze liefdevolle God in Chiistus. Katoliek zijn betekent: weten dat alwie genade ontvangt en zalig wordt deze genade en zaligheid bewust of onbewust ontvangt van de éne Christus en Zijn enige Kerk en het enige Offer dat in die Kerk eucharistisch (d.i. dankzeggend) wordt opgedragen. Katoliek zijn betekent: geloven en willen dat héél de wereld wordt verlost; mee bidden, mee werken, mee lijden en mee sterven met de Verlosser, opdat heel de wereld zou worden gered. Katoliek zijn betekent: van tijd tot tijd verbijsterend de uitroep van de eerste Paus herhalen: 'Heer, ga weg van mij, want ik ben een zondig mens' en af te rekenen met de afgrond-scheppende, beschuldigende uitroep: 'Heer, kijk, daar tegenover mij staat een zondig mens, ik ga weg van hem!' Katoliek zijn betekent: in de wereld aanwezig zijn om te dienen en niet om gediend te worden, om voor ALLEN de gestalte van een knecht aan te nemen en om Jood te zijn met de Joden, Griek met de Grieken. Het is de wereld doen weten, dat Christus de Heer, is, de waarachtig Gezondene van de Vader, door één te zijn in liefde met elkander en alle mensen, aldus onze eenheid met God openbarend. Het is: het vernietigend besef dat niemand van de mensen zijn bestaan kan maken of zijn bestaanszin kan vervullen; en tegelijk het jubelend besef, dat ALLES bestaat in Hem die is gekomen voor alle mensen zonder één enkele uitzondering. Katoliek zijn is: om ondoorgrondelijke redenen uitgekozen zijn door God tot geloof in zijn solidariteit met de mensengemeenschap, tot hoop op vrede voor allen die van goede wil zijn, tot liefde die niemand afstoot en ieder gelukkig wil maken. Het brengt noodzakelijk onrust met zich mee met alle verdeeldheid, liefdeloosheid, discriminatie, onverdraagzaamheid en zelfverheffing. Het brengt als eerste ootmoed met zich mee, diepe, alles doordringende, oprechte ootmoed, die wordt vergezeld door belangeloze dienstbaarheid, door eerlijk schuldbesef, door een zuiver beschikbaar stellen van alles wat men is en heeft voor God en de mensen.

Keren we nu terug naar de vraag: 'Waarom zou je katoliek zijn als er in Gods heilsplan ook ruimte is voor niet-katolieken en zelfs voor niet-christenen?'
Wij krijgen de indruk dat zij die deze vraag stellen de zaak op z'n kop zetten. De eigenlijke vraag is: 'Waarom zou je nog katoliek zijn, als er geen ware katoliciteit, geen ruimte, geen universaliteit mee gegeven werd?'

Indifferentisme? Het gevaar van 'alle godsdiensten en kerken en levensbeschouwingen zijn gelijkwaardig'? Noem het maar indifferentisme, in Jezus Christus en de gemeenschap van Zijn Kerk te willen leven voor de Schepper en heel de schepping. Presenteer ons dan maar een ándere godsdienst, een ándere kerk een ándere levensbeschouwing, die ons in een zelfde onmetelijke ruimte plaatst. En die ons, in zinvolle tekens en prikkelende werkelijkheid, de kracht geeft om in die ruimte te leven, te sterven en te verrijzen.
In die ruimte komt men terecht niet door enigerlei prestatie of organisatie of vernuftigheid, waarop men fier zou kunnen zijn, maar uit pure genade. Dat is (altijd!) het laatste woord.

REDAKTIE.

een stuk wereld
een kerkmuur, stenen van gebakken aarde
een kruis van houten balken
die elkaar snijden
een mens aan het kruis
een gekruisigde God
die de kerk tekent met zijn kruis
die de wereld tekent met zijn kruis
zozeer heeft Hij de wereld liefgehad
als dat nu maar uit de steigers komt . . . . . .

WIM ALINGS:

STAD VOL GEVALLEN ENGELEN

De vragen 'wat ik al of niet in de Kerk(en) zie of van de Kerk(en) verwacht, waarom ik het al of niet met de Kerk(en) doe, vergen een langer antwoord dan de mij toebedeelde 1500 woorden. Zullen we om te beginnen de haakjes weglaten?, juist als hokjes zijn ze mij weinig sympatiek en geen geestelijke heeft mij nog ooit van zijn gelijk der 'ware kerk' kunnen overtuigen. Na — te lange — diskussies ben ik gewend toe te geven. Wanneer ik een zin van Koos de Valk in het laatste Plein-nummer uit zijn verband ruk, zeg ik hem na: Zullen wij het oordeel maar aan God overlaten en ons liever met onszelf bezighouden?

Waarom ik het zo slecht met de kerken kan 'doen'? Omdat ik een huichelaar ben, mijn leven in oneerlijke welvaart een leugen is. Misschien mag dit dan een waarschuwing zijn voor anderen, die sterker staan. De Kerk (die elke pastoor de 'enig ware' en ds. A. de Wilde 'de allerberoerdste na alle anderen' noemt) als Lichaam van Christus, vond ik in een Napolitaanse achterbuurt en ik ben haar ontvlucht, waar wetend dat het kruisoffer dagelijks wordt volbracht.

Zou een dominee, rabbi of pastoor mij dan nog kunnen terugbrengen? Mijn enige hoop ligt in de woorden, die mijn vader mij van de eerste jaren heeft gesproken: 'Vooruit joh, ik heb het je al vergeven'.

Misschien mag ik u — om het bovenstaande te verduidelijken — een fragment geven van mijn dagboek uit Napels: 'Stad vol gevallen Engelen'.

'De strijd tegen de honger. Dat is het dagelijks gevecht voor een stuk brood, voor wat vuur, voor een vod om je kinderen mee toe te dekken, voor wat stro om ze op neer te leggen. Wanneer de mensen vechten om te leven heeft alles een enorme waarde: een leeg blik, beschimmeld brood, verdroogde vruchten.

Zij lijden niet met de ziel, doch met het lichaam, het vlees, la pelle. Zij zijn trots in het hart, nobel en puur; een vreemde verlaten trots, de trots van de hongerenden. Wie langs deze mensen loopt, voelt zich plotseling alleen, een vreemdeling, betreurend zelf geen honger te hebben, geen 'italian bastard', een 'son of a bitch' of nog minder te zijn. De vrouwen, meisjes, kinderen met aangezette ogen in verkommerde gezichten, zingen soms weemoedige Napolitaanse liederen. Zij zingen met de ogen omhooggeheven, zonder te zien, zoals blinden zingen. De mens die honger lijdt heeft een schitterende stem, zacht en rein, omdat er niets menselijks meer is in de stem van de honger.

Misschien is het dat wat men ziet, hoort, wanneer men door de grauwe achterbuurten van Napels gaat. Het leed, de honger, heeft niets menselijks meer. Vandaar dat vrouwen, kinderen, engelen lijken. Wie niet ziende blind is en horend doof, komt zo geschokt uit deze straten, dat hij tot in lengte van dagen weet dat de overwonnenen de winnaars zullen zijn.

Ook wanneer de zon hoog aan de hemel staat, valt in de smalle stegen geen licht. De huizen hebben de kleur der ellende en uitzichtloosheid. Naakte kleuters spelen er in het stof met niets. Kinderen strekken er bedelend hun handen uit, niet verwachtend iets te krijgen. Wanneer een vreemdeling alle munten geeft die hij bij zich draagt, dan ontaarden zij in gillende, trappende wezens, die smeken, bijten, slaan om iets meer te krijgen. Een vrouw zal zeggen 'God zal u zegenen' en de vreemdeling kan niet anders doen dan vluchten, omdat hij die leugens niet wil horen. Omdat hij weet een huichelaar te zijn, sparend voor een autootje of een tv-toestel of weer een reis naar een stil strand, op zoek naar verloren geluk, zoals ik dat zelf wel noemde, omdat het zo schoon is in verhalen dichterlijk te schijnen.

'God zal u zegenen'. Voor wat blikken munten kopen wij een lichaam of laten wij hongerenden de zegen over ons afsmeken, 't is om het even. Het papiergeld houden wij in de zak. Wij kennen bij voorbaat al de dooddoeners: 't is toch een druppel op een gloeiende plaat. Er zijn er veel meer; zij willen immers niet werken; de vaders verdrinken het toch maar; zij zijn niet ècht ongelukkig. Dat laatste is zeker waar, al bedoelen wij het zo niet, omdat zij zoals eerder gezegd in laatste instantie de winnaars zullen zijn.

Wie door Napels loopt ziet hoe Christus dagelijks wordt gekruisigd, omdat de mens geschapen is naar Zijn beeld. Het lijden, dat men nergens duidelijker ziet dan in de achterbuurten van Napels, in al zijn onmenselijkheid, is menselijk, Christelijk.
Vandaar dat men vlucht uit die wijk en weet dat men die dag voor de eerste maal Christus

heeft gezien, bijna tweeduizend jaar na Golgotha. 'Wij kunnen Hem dagelijks zien', zo schreef Malaparte, doch dat wil niet graag gezegd zijn in een land dat Christelijk heet. Het wil evenmin graag gehoord zijn.

Een wereld waarin de besteding van vrije tijd nog geen probleem is geworden waarmee zich dominees en pastoors op synodes en kongressen dagen zorgelijk bezighouden.
Hier heerst nog niet de vraag of de tijd die door toenemende techniek is vrijgekomen, zegen of vloek zal zijn. In vele kwartieren van deze stad, in iedere straat van deze wijk, is nog steeds onbekend wat voor tientallen van eeuwen op stenen tafelen werd gehouwen: zes dagen zult gij werken en gedenkt de sabbat dat gij die zult heilighouden. Men leeft niet om te werken, werkt niet om te leven, doch leeft inderdaad om te léven, de enige zin van dit aards bestaan, zoals ik dominee-vriend Kroon mij hoorde zeggen. 'De vreugd van het zijn, van het er sámen zijn'. Het wordt hier tot de laatste dag gevierd. God heeft het bij mijn weten nergens anders over. Wanneer zij in al hun menselijkheid, die tot het uiterste vol strijd is, in welbehagen tót — en mét elkaar léven, mag ik dan veronderstellen dat zij zo doende het toegezegde Koninkrijk zullen beërven; de communist, de lichte vrouw, de imbroglione, de smokkelaar. Omdat zij tot elkaar staan als mensen in den beginne, die broeders waren, zich aan elkander gebonden wetend, met elke zenuw van het hart. En dat betekent niet dat zij bij twist de andere wang toewenden, maar dat zij met dichtgeslagen ogen elkaar de hand weer houden, gezámenlijk vechten zullen tegen wie hun banden breken wil, tegen wie in hun leven wil binnendringen, met wetten uit Rome of het Vaticaan afkomstig. Hier heersen nog de primitieve regelen die wij reeds lang vergeten zijn. Het recht van de sterkste speelt zijn rol, zeker, doch een belangrijker woord spreekt het artikel der naastenliefde, waaraan zoals wij weten 'de ganse wet hangt en de profeten'. Onbewust volgt men de leer die ons sinds tweeduizend jaar gepredikt wordt; om in navolging daarvan te leven, behoeft men zelfs niet naar de kerk te gaan.

Ook wanneer de zon hoog aan de hemel staat valt in de smalle stegen geen licht

Wij zijn vergeten bijna dat Christus zelf ons zei, dat het de armen zijn die gemakkelijk zullen binnentreden, straks, bij de overgang. Wij hebben priesters nodig, iedere zondag tenminste en in een deel van de vele vrije tijd — waarin wij aan waarlijk léven niet toekomen, omdat wij vergeten zijn wat het zeggen wil in wélbehagen tot elkander te verkeren.

Wij kunnen Christus dagelijks zien. Doch het valt onzegbaar zwaar Hem weldoorvoed in de verkommerde ogen te kijken. Wij hebben Hem verkocht. Geen zilverlingen waren het, doch gore aluminiummunten.

Vervolg op pagina 12.

Napels is een stad vol gevallen engelen. De afreis is een laffe vlucht, omdat er eens gezegd is: 'verkoop uw kleed en volg Mij'. Er past niet anders dan een variant: 'vergeef het ons, want we weten niet wat we doen'.

Waarde redaktie, misschien vallen deze regelen geheel buiten het kader van uw vragen. Een ander antwoord heb ik niet. Gevlucht dus. Teruggekeerd tot welvaartsleven. Met diefstal van het eigen Ik, is het autootje er ook gekomen. De enige hoop: dat ik gelijk heb wanneer ik in mijn vrouw thans mijn kerk zie, in haar mijn biecht. Dat ons kind dat straks geboren gaat worden, als zij, van mij houden zal. Wanneer zij mij mijn misstappen vergeven, dat dan ook de Lieve Heer het mag doen.

En als laatste naschrift dit: wanneer u het niet met mij eens bent, rabbi, dominee of pastoor mij van het tegendeel willen overtuigen, dan krijgt u van mij geen weerwoord. Dan buig ik deemoedig het hoofd. Dan zeg ik, teologisch weinig onderlegd: gij zult wel gelijk hebben. Doch dan denk ik, wanneer die verliezers uit dit gerieflijk leven niet zullen zalig zijn (ook zonder kerk) dan mag men mij in die hemel liever overslaan.

Wim Alings Jr.

Helpt u mee?

Er komt al iets van voorjaar in de lucht. Je kunt dat merken aan vele dingen, ook aan de huisvrouwen. Ze aarzelen nog, maar het zal toch niet lang meer duren of de dekens komen aan de lijn, de gordijnen verdwijnen in een emmer met sop, de zolder wordt opgeruimd en de kasten worden uitgehaald.

Bij dat laatste willen we even stil blijven staan.

U antwoordt, dat u al begrijpt waar we heen willen? Des te beter. U belt tegen die tijd altijd het Leger des Heils of Vincentius? Uitstekend. Maar als u er geen weg mee weet en toch wel eens radikaal wilt gaan opruimen dit voorjaar, dan houden we ons dringend aanbevolen. Ook in ons land zijn er heel veel gezinnen, die dolblij zijn met een ledikant en beddegoed, een paar stoelen, tafelgerei, een kinderwagen en een kinderkommode, een box, een kinderstoel, speelgoed, een wringer, een kachel of een haard, die u niet meer gebruikt. Laat u het toch niet ongebruikt staan. Ook nog goed te dragen kleding kunnen we altijd plaatsen. Wilt u het eerst nog eens proberen te verkopen? Och, u krijgt er meestal maar zó weinig voor. Stuurt u het ons maar.

En heeft u niets te sturen of te laten halen (Den Haag en omgeving) stort u dan iets op onze girorekening 1334 met vermelding van 'Helpt u mee?'. Wij ontmoeten telkens mensen, die door bijzondere omstandigheden in een moeilijke financiële positie zijn geraakt en daar psychisch bijzonder veel van te lijden hebben. Ook mensen die door een ontstellend laag inkomen voortdurend in zorgen zijn.

IK KAN NIET

door ds. j. j. buskes

Het behoren bij de kerk is voor mij geen probleem. Ik zou het heel ondankbaar vinden, indien ik de kerk negeerde. Zonder de kerk zou ik immers niet geloven.

De redenering van velen: wij hebben ons geloof, dat is genoeg, de kerk hebben wij niet nodig, vind ik oppervlakkig. Geen mens zou zonder de kerk geloven. Europa zou nog altijd aan het heidendom prijsgegeven of aan de goddeloosheid vervallen zijn, indien de kerk eeuwen geleden Paulus niet naar Europa gezonden had. Het is de kerk geweest, de feitelijke kerk, tegen welke u alle mogelijke beschuldigingen kunt uitbrengen, die de schat van het evangelie door de eeuwen heen bewaard heeft en aan wie wij de bijbel te danken hebben. Wij zouden van God de Vader en zijn liefde en van Jezus Christus en zijn rijk niets weten, indien de kerk ons de boodschap niet gebracht had.

Het geloof is een zeer persoonlijke zaak: ik geloof, staat er in de Apostolische Geloofsbelijdenis. Dat 'ik geloof' is echter tegelijkertijd de belijdenis van de gehele christelijke kerk. Ik geloof nooit op mijn eentje en ik belijd nooit op mijn eentje, maar samen met allen, die de boodschap gehoord en aanvaard hebben. Men denke zich een ogenblik in, dat men in Den Haag of in Amsterdam de enige zou zijn, die geloofde. Ik beweer niet, dat dit teoretisch onmogelijk is, al zou die enige dan toch nog altijd verbonden zijn en verbonden blijven met de gelovigen buiten Den Haag en Amsterdam. Maar wie van ons zou in staat zijn, als enige in de gehele wereld tegen de gehele wereld in te geloven?

Augustinus heeft gezegd: Ik zou het evangelie niet geloven, als het gezag der kerk mij er niet toe bewoog.

De evidentie van het geloof is een andere dan die der wetenschap. Het zijn de getuigenissen der levenden, die ons omringen, en wier getuigenissen weer zijn overgenomen van andere vroeger levenden, waardoor wij tot de erkenning van de geloofswaarheid gebracht worden. Achter al die getuigen van vroeger en nu staat de gestalte van Jezus Christus, maar wij hebben tot hem geen toegang dan via hen, die in verleden en heden van hem getuigen. Jezus Christus is mijn laatste autoriteit, maar het getuigenis der eeuwen is een geweldige instantie voor mijn geloof: 'Dankbaar geloofden, hoopten wij, wat uw getuigen verkondigden'.

Het behoren bij de kerk kan een uiterlijke en

ZONDER DE KERK

zinloze geschiedenis zijn. Dan is er geen ik dat gelooft. Dan is er alleen de kollektiviteit, waarin de enkeling verdwijnt. Daartegen waarschuwt ons de belijdenis: IK geloof.

Niet minder gevaarlijk is het intussen te vervallen aan het individualisme en te vergeten dat het ik, dat gelooft, gelooft samen met alle anderen, samen met heel de christelijke kerk. Zoals ik niet tot mijn geloof gekomen ben zonder de kerk, zo kan ik ook niet zonder haar blijven geloven. Het ik, dat gelooft, is gewoon mens, ook al is het de aartsbisschop of de voorzitter van de synode der hervormde kerk of een professor in de godgeleerdheid. Het ik, dat gelooft, is een mens, wie niets menselijks vreemd is, een mens met zijn zwakheden en goddeloosheden, zijn onzekerheden en twijfels.

Alleen samen met alle anderen kan ik het volhouden, word ik bewaard in de aanvechting en verlost van de twijfel. Ik heb het nodig samen met alle anderen te bidden, te zingen, te belijden.

Mens zijn is mede-mens zijn. Het is niet goed, dat de mens alleen is, heeft God aan het begin gezegd. Dat wisten de oude Romeinen ook: vae soli, wee degenen die alleen staan! Alleen word ik hoogmoedig of moedeloos. In gemeenschap met mijn medegelovigen bewaart God mij zowel voor de hoogmoed als voor de moedeloosheid.

Ik ken natuurlijk alle beschuldigingen tegen de kerk. Ik zal niet proberen ze te weerleggen. Het zijn te zeer mijn eigen beschuldigingen. De kerk is in de geschiedenis een twijfelachtig en schamel verschijnsel. Maar al die beschuldigingen tegen de kerk zijn beschuldigingen tegen mij zelf. Dat achthonderdmiljoen christenen de wereld zo weinig veranderd hebben, is alleen daarom zo'n ellendige geschiedenis, omdat ik ben zoals ik ben.

Maar wat zou er van de wereld terecht komen zonder de kerk?

Hoe zou het er uitzien, als, zoals Heinrich Böll zegt, de naakte wals der geschiedenis zonder Christus over haar was heengegaan? Hij laat het aan ons over, ons de nachtmerrie voor te stellen van een heidense wereld, waarin het dogma van de godloosheid — de mens te laten vallen in de handen van mensen — konsekwent was toegepast.

Met Böll geef ik de voorkeur aan de allerslechtste christelijke wereld boven de allerbeste heidense.

Er is iets onherroepelijks gebeurd, toen Jezus op aarde kwam.

Vandaar onze beschaamdheid over twintig eeuwen christendom.

Maar vandaar ook ons fel verlangen naar een kerk, die waarlijk kerk van Jezus Christus is: het zout der aarde en het licht der wereld!

De kerk betekent, dat wij falen en tekort schieten, maar dat God doorgaat met zijn werk. In dat werk is het hem om de mens te doen. De kerk is de gemeenschap van hen, die geloven in een God, die niet zonder ons mensen God wil zijn. Dat is de humaniteit van God. In en door de kerk geeft God ons de mogelijkheid te leven als mensen, die dat geloven en dat in praktijk brengen.

Het allerverschrikkelijkste in mijn leven heb ik in en door de kerk ondervonden. Er zijn momenten geweest, dat ik de kerk kon vloeken vanwege de mensen van de kerk, die het licht verdoofden. Maar ook het allerheerlijkste heb ik in en door de kerk ondervonden. Er zijn momenten, dat ik haar zegen vanwege de God van de kerk, die mij en de wereld niet laat omkomen in de duisternis.

De geschiedenis van de kerk is een geschiedenis van leugen en onrecht, de leugen en het onrecht, dat wij mensen bedrijven. Maar zij is naar het woord van Pascal ook de geschiedenis der waarheid: Gods waarheid. En het is een genot zich in een door de storm geteisterd schip te bevinden, als men zeker is. dat het niet zal vergaan. Ik kan de kerk verfoeien, omdat ik haar zo lief heb, ik kan haar verwensen, omdat ik niet zonder haar kan.

Als ik denk aan de wereld van vandaag, dan geloof ik, dat zij God zeer ter harte gaat en dan bid ik: Heer, vernieuw uw kerk en begin met mij!

In het franse tijdschrift „Esprit" vonden wij het belangwekkende artikel van pater Augustin Léonard O.P. waarvan men onderstaand de vertaling aantreft.

coëxistentie van christenen en niet christenen

Het nadenken over het samenleven van christen en niet-christen behoort te geschieden onder de schutse van twee persoonlijkheden van onze tijd, die dit probleem in heel zijn diepte hebben doorleefd: Simone Weil en Emanuel Mounier.
De grote zorg in het leven van Simone Weil is geweest de verhouding van het christendom tot de niet-christelijke wereld van de Oudheid en die van onze tijd. Wanneer dit naar het absolute hunkerende meisje op de drempel van de Kerk is blijven staan en het doopsel geweigerd heeft, dan was dat ten dele ook omdat zij, naar zij het uitdrukte, zich niet wilde laten scheiden van de "enorme en ongelukkige menigte der ongelovigen".
Ook Emanuel Mounier heeft zich steeds bezig gehouden met de gemeenschappelijke taak van christenen en niet-christenen, en heeft nooit willen aanvaarden dat zijn geloof hem zou scheiden van degenen die het niet deelden. En hoewel zij niet zover gaan, leeft dit besef toch ook in vele jonge christenen, en het uit zich vooral op twee wijzen.

hedendaagse kenmerken van het geloof

Zij willen niet dat hun geloof een privilege is en hen voorrechten verleent, deze term opgevat in een geest van aanmatiging, uitzondering of superioriteit, alsof het geloof hen tot leden van een burgerlijke "elite" (een woord dat veel sukses heeft gehad) zou maken. Het geloof, zo zeggen zij, kan hen niet buiten de risiko's en de tegenstrijdigheden van het verwarde menselijke bestaan plaatsen. Het kan hen niet ontslaan van de taak in de wereld hun rol van scheppende mensen te vervullen. Het zondert hen niet af van de gemeenschappelijke lotsbestemming. Zij willen deelhebben aan en in gemeenschap treden met wat Simone Weil „le malheur du monde" noemde en wat men tegenwoordig de tegenstrijdigheid van de geschiedenis noemt. De voorbeschikking, de uitverkiezing, de roeping van de gelovige door God, kunnen geen andere betekenis hebben dan een zwaardere verantwoordelijkheid voor het lot van de wereld, een inniger deelnemen aan de „barensweeën van de schepping", „in de hoop dat ook de schepping zelf bevrijd zal worden van de slavernij der vergankelijkheid, om deelachtig te worden aan de vrijheid der glorie van de kinderen Gods" (Rom. VIII:21).
Maar de jonge christenen willen ook dat men de universaliteit die in hun geloof opgesloten ligt, steeds meer tot ontwikkeling zal brengen. Het geloof moet hen ertoe aanmoedigen, om zoals De Foucauld het uitgedrukte „de universele broeder" te zijn. In deze geest krijgen alle godsdiensten van de wereld niet slechts een negatieve, doch ook een positieve betekenis voor de godsdienstige ontwikkeling der mensheid; alle beschavingen kunnen de uitdrukkingsvormen van het geloof verrijken en door haar verrijkt worden. Vandaar de vele onderzoekingen van de laatste jaren naar de zin van de profane geschiedenis in haar betrekking tot de heilsgeschiedenis, en vandaar ook een wijder en dieper begrip van deze heilsgeschiedenis zelf.

hedendaagse pluralisme

Het dubbel verlangen dat wij in herinnering brachten, is een gezonde reaktie op een moeilijke historische situatie, die wordt gekenmerkt door verschillende vormen van pluralisme, die zich bovendien meestal ontwikkelen in een a-religieus klimaat.
Er bestaat op de eerste plaats een pluralisme van wereld-, mens- en levensbeschouwingen. Tussen het marxisme, het ateïstisch humanisme en het christendom bestaan volstrekte en onoverbrugbare tegenstellingen.
Dan is er een pluralismè van metoden van analysme en kritiek van de werkelijkheid. Niet alleen treft men heden ten dage geen algemeen aanvaarde conceptie aan betreffende de zin van de wereld, de bestemming van de mens, of de zin van het leven; er bestaat al evenmin eenstemmigheid ten aanzien van de metoden die men volgen moet om tot deze conceptie te komen. Sinds de achttiende eeuw had Europa haar vertrouwen gesteld op de zuivere rede die het opperste vermogen zou moeten zijn bij het onderzoek en voor het scheppen van de natuurlijke godsdienst, van de moraal, de vooruitgang en het geluk.
Iedereen weet dat dit naïeve vertrouwen beschaamd is geworden. Wij maken tegenwoordig 'n „atomisering" van de onderzoekingsmetoden mee, waarvan elk zijn eigen doel nastreeft zonder kontakt met de anderen, zodat het moeilijk is geworden om het onderling eens te worden over het vocabulaire en elkaar te blijven verstaan, niet alleen tussen verschillende vakwetenschappen onderling, maar ook binnen een zelfde vak, zoals de psychologie en de filosofie.
Deze toestand treft men ook aan in de wereld van de kunst. Niet slechts is het onmogelijk om een algemeen aanvaarde opvatting van schoonheid te vinden, doch men is geneigd de natuurlijke vormen te vernietigen en zuiver willekeurige vormen te scheppen.
En dan is er tenslotte het pluralisme van politieke en sociale stelsels, die zelfs dikwijls weer gebonden zijn aan een levensbeschouwing, en die de christen voor tragische problemen stellen. Denken we aan de christenen in China, in Polen of in Hongarije.
Moeten zij het martelaarschap kiezen, of het verzet, of de samenwerking?
Hoe moeten wij dit feitelijk pluralisme beoordelen? Wordt het niet al te vaak door de christenen uitsluitend beschouwd als intellektuele anarchie een geestelijke ver-arming, terwijl het toch ook een teken kan zijn van de rijkdom van de menselijke geest, en een wekroep van de voorzienigheid om nieuwe taken aan te vatten?
Laten wij ervoor waken, dat ons gewettigd verlangen naar eenheid niet ontaardt in de wil tot overheersing, en dat de mythe van een eenvormige samenleving, die alle mensen in de christelijke beschaving zou omvatten, niet de uitdrukking is van onze wrok en van onze onmacht ten overstaan van waarden, die wij zelf niet hebben kunnen scheppen of overnemen.
Wanneer men dit pluralisme eenmaal heeft vastgesteld, dient ons zoeken naar begrip en samenwerking allereerst uit te gaan van de eerbiediging van de verschillende orden van waarheid. „Voor wat het konkrete bestaan van een beschaving betreft", schrijft Paul Ricoeur, „betekent waarheidsliefde dat men, de ingewikkelde rangorde van de verschillende soorten waarheden eerbiedigt" (1).

persoonlijke geloofsbeslissing

„Als God ons zelf leidslieden gaf", zei Pacal, „wat zouden wij die dan van ganser harte moeten gehoorzamen. Maar de gebeurtenissen zijn dit altijd, niet alleen de gebeurtenissen in het leven van ieder afzonderlijk, maar ook die van 'de mensheid.' Daarom is de staat van verdeeldheid van de huidige wereld een vraag aan ons, een problematisch stellen van ons zijn en van ons gedrag, en daardoor een uitnodiging van de Voorzienigheid. Hierop kan men niet reageren door het verleden te betreuren, doch door te trachten nieuwe gedragspatronen en denkvormen te scheppen. Daarom wordt er tegenwoordig meer verwacht van de persoonlijke vrije geloofsbeslissingen, van de rol der leken, van de aanwezigheid en het getuigenis van de christen in een niet-christelijke omgeving, dan vroeger. Het is geen toeval dat zich de laatste jaren een teologie van het geloof, van de leek en van het getuigenis heeft ontwikkeld. Zij vormt een poging tot een antwoord op de uitdaging die God door de historische situatie tot ons richt. Wij kunnen het gesprek met de niet-christenen inderdaad niet meer ontlopen, met al de spanningen die het met zich meebrengt.

Spanning tussen de veelvormige waarheden en de ene Waarheid, die ons hier beneden, met onze tegenstrijdige natuur en in de verwarring van het bestaan, nooit definitief en volkomen zal worden gegeven. Spanning tussen het absolute karakter van het geloof en de vrije persoonlijke beslissingen die het geloof veronderstelt. Doch deze spanningen mogen ons niet verbazen, wanneer wij bedenken dat de Kerk in deze wereld een strijdende Kerk is en geen zegepralende Kerk. Zij kan uiterlijk overwinningen behalen die innerlijke nederlagen zijn. Op haar aardse pelgrimstocht zet de Kerk in iedere christen het lijden en de kruidood van Christus voort. De waarheid en de eenheid die met deze waarheid gepaard gaat, zijn in onze wereld aanwezig als zaadjes. Later, in de tijd der voleinding, zullen zij zich duidelijk ontplooien. Evenals Christus' goddelijkheid in Zijn aardse gestalte verborgen was, werkt de waarheid in onze tijd van verwachting op een nederige, stille en geheimzinnige wijze. Zij is niet iets dat wij volledig bezitten, doch zij is de opperste waarde, waaraan wij ons nu reeds mogen toewijden, in de zekerheid dat haar invloed zich verder uitstrekt dan onze blik en onze macht reiken.

valse oplossing van de coëxistentie

Wanneer wij nu uitgaan van de geloofshouding der jongere christenen en van de enkele voorbeelden van pluralisme, die wij hebben beschreven, wat zijn dan de beginselen en de vormen van een coëxistentie in waarheid? Laten wij eerst de valse oplossingen behandelen. Wij hebben niets te verwachten van iedere vorm van synkretisme, van eklekticisme, van relativisme of liberalisme. Al deze onhandige pogingen tot verzoening misvormen de waarheden waar het om gaat, en ontkennen het absolute karakter van de waarheid. Men kan tegenwoordig dikwijls horen beweren dat alle godsdiensten even goed zijn, dat alle mystieke stelsels op elkaar lijken, dat er één fundamentele ervaring is die door alle doctrines op hun eigen manier wordt uitgedrukt, dat alle filosofieën hetzelfde zeggen. Deze simplistische visie is niet alleen in tegenspraak met het geloof in de volheid van Christus, maar zij is ook niet bestand tegen een kritisch onderzoek en tegen een gezonde wijsbegeerte die het eigene van elke werkelijkheid erkent. Deze schijnbaar zo brede weg leidt slechts tot het afdanken van het denken en tot valse oplossingen. In de loop der geschiedenis hebben bepaalde christenen dikwijls genoeg geprobeerd hun geloof in overeenstemming te brengen met de kultuur van hun tijd, door het geloof te kleden met de afleggertjes van die kultuur. Het enige resultaat van deze pogingen is de verlaging geweest van het geloof tot een menselijke kultuurwaarde, en de onmacht om nieuwe creatieve oplossingen te vinden die tegemoet kunnen komen aan de noden van de tijd. Zo heeft de invloed van Schleiermacher, van Hegel of van Heidegger in de teologie er dikwijls slechts toe geleid dat de teologie van de openbaring werd afgebroken ten gunste van een wijsbegeerte van de godsdienst.

Wij moeten elk beginsel voor de coëxistentie verkrijgen uit een verdieping van ons geloof zelf en niet door een ontkenning of relativering van zijn absoluut karakter.

de autenticiteit van het geloof

Hoe meer wij ons geloof stoutmoedig en onverschrokken willen konfronteren met de nieuwe problemen van onze tijd, des te vollediger, echter en sterker moet dat geloof zijn. Dit vraagt van ons op de eerste plaats, dat wij ons geloof zuiveren van alle valse voorstellingen van denken en voelen, die het belasten; van alle kompromissen met een sociale of kulturele orde, die de transcendentie van het geloof geweld aandoen (burgerlijke en kapitalistische ekonomie of socialistische ekonomie; kolonialisme of nationalisme). Deze moeilijke arbeid, die ons in de huidige wereld wordt opgelegd (o.a. doordat vele denkpatronen en sociale strukturen verdwenen zijn, waardoor het geloof vroeger gesteund werd), voert ons door krises en duisternis, maar voert ons terug tot een eenvoud van het levende Woord Gods, scherp als een degen; hij maakt ons geloof onwankelbaar, doordat het meer bewust van God wordt ontvangen en door Hem geïnspireerd; en tenslotte maakt hij ons vrijer, zodat wij de nieuwe ontwikkelingen van de toekomst kunnen aanvangen.

Wanneer het geloof bevrijd is van zijn knellende ideologische of sociologische verschijningsvormen (knellend, omdat zij niet tot het mysterie van het geloof behoren), dan kan het een beter begrip krijgen van de godsdienstige waarheden. Het zijn immers niet altijd deze waarheden zelf, die de ongelovigen afwijzen, maar de misvormingen die wij hen doen ondergaan doordat wij ze aan onze doeleinden ondergeschikt maken. Een scherper inzicht in het mysterie van het geloof en van de Kerk behoedt er ons voor, om op het laatste oordeel vooruit te lopen en reeds nu het kaf van het koren te willen scheiden, alsof wij ons konden vereenzelvigen met het goede en alsof alle anderen het kwade vertegenwoordigden. Een dergelijke manicheïstische opvatting van de mensheid zou tot een aggressieve kruistocht-mentaliteit leiden, die de Paus veroordeeld heeft, ook al heeft hij toegegeven (waarschijnlijk denkend aan de hongaarse opstand en de bloedige onderdrukking daarvan door de Sovjet Unie) dat men zich mag verdedigen tegen een onrechtmatige aanval. „Wat Ons aangaat, als Hoofd van de Kerk, hebben Wij in dit geval evenals in voorgaande gevallen, de

christenheid niet tot een kruistocht willen oproepen. Maar wij willen wel begrip vragen voor het feit dat, daar waar de godsdienst een levend erfgoed van het voorgeslacht is, de mensen de strijd die hun onrechtmatig door de vijand wordt opgedrongen, als een kruistocht beschouwen" (4).

Dit diepere begrip van het geloof spoort ons ertoe aan om met scherp onderscheidingsvermogen in de hedendaagse ideeën en situaties het aandeel van de waarheid en het aandeel van de dwaling te ontdekken, of het gedeelte waarheid dat verstrengeld is door de dwaling en door haar besmet. Het is gemakkelijker deze ideeën in hun geheel te verwerpen, dan zich te wijden aan deze taak van onderscheiding en van intellektuele naastenliefde. Onderzoekt alles, zegt Sint Paulus, en behoudt het goede. En dan moet men zich nog hoeden voor de illusie dat men alwetend is, dat men niets meer te leren heeft en dat men, zoals wij dadelijk zullen zien, uit gemakzucht of onkunde in het geloof een oplossing zoekt voor vraagstukken die met het geloof niets te maken hebben. Het is niet voldoende, zoals men soms denkt, om een haastige „synthese" tot stand te brengen tussen het christelijke denken en een moderne wijsgerige stroming; om bijvoorbeeld een nieuwe onderzoekingsmethode als de fenomenologie alleen uiterlijk over te nemen; wat nodig is, is een poging om dergelijke stromingen en metoden innerlijk te verwerken en in ons op te nemen, en vervolgens de waarachtige scheppingswil om onze moderne wereld weer in het universele kader van de christelijke geschiedenis te plaatsen.

coëxistentie in waarheid

Deze korte karakteristiek van een geloofshouding die naar autenticiteit streeft, stelt ons in staat om de beginselen van de coëxistentie in waarheid te onderkennen. Is het waar dat er voor de niet-christen geen plaats is in de christelijke gedachtenwereld, of dat hij er slechts de rol in speelt van verleider of tegenstander? Een niet-christen staat altijd verbaasd, wanneer een christen hem vertelt dat hij dichter bij de waarheid staat, dat hij dichter bij God kan staan dan zijn zegsman. Hij ziet er een logische fout in, of een ontoelaatbare geestelijke annexatie.

Simone Weil schrijft: „Het geloof dat de mens ook buiten de zichtbare Kerk zalig kan worden, vereist dat men het gehele geloof opnieuw gaat doordenken, wil men het niet volkomen onsamenhangend doen zijn. Want het hele gebouw berust op de tegengestelde mening, die bijna niemand vandaag nog zou durven verdedigen. Men heeft de noodzakelijkheid van deze herziening nog niet willen inzien. Men redt zich eruit door armzalige kunstgrepen. Men verbergt de scheuren in het gebouw door het op te lappen met in het oog lopende logische tegenstrijdigheden" (5).

Deze bewering komt gedeeltelijk voort uit onbegrip voor het mysterie van het geloof, gedeeltelijk uit onwetendheid. Het geloof is voor alles een overgave, boven alle formules en woorden uit, aan de realiteit van het goddelijke mysterie, en het bestaat niet slechts uit „het geloven van die en die meningen". En bovendien behoort de gedachte van het onzichtbaar tot de Kerk behoren, van het heil der „ongelovigen" en van het impliciete geloof, van oudsher tot de katholieke teologie, waarin zij de verbinding slaat tussen de absolute noodzakelijkheid om in Christus deel te hebben aan het geheim der verlossing, en het afwijzen of miskennen van de zichtbare Kerk.

De ongelovige begrijpt deze leerstukken niet, wanneer hij er slechts de wil tot geestelijke annexatie in ziet, doorgedreven tot voorbij de weigering, het verzet of de dood. Wanneer de christen de niet-christen plaatst in het mysterie van Christus, dan plaatst hij hem in een objektieve realiteit, naar hij gelooft, die het bezit van geen van hen beiden is doch hen beiden beheerst en hun positie zinvol maakt. Voor de gelovige hebben de wereld en de mens in laatste instantie slechts zin door hun betrekking tot God. De gelovige kan de ongelovige slechts begrijpen door hem te plaatsen in wat, voor hem, de werkelijkheid is. Maar wij bevinden ons hier op een terrein waar geen annexatie mogelijk is, omdat wij ons hier bevinden in het hart van het mysterie der vrijheid.

De gelovige van zijn kant toont hier onbegrip, wanneer hij de vraag stelt: „Als men buiten de zichtbare Kerk gered kan worden, waarom moet men dan tot die Kerk behoren?" Een dergelijke vraag van de christen kan lsechts voortkomen uit een minimalisme en niet uit de wil, zich zoveel mogelijk te geven. Zij wijst op een verzwakking van het geweten, dat zich probeert te onttrekken aan een onontkoombare waarheid en zich wendt tot een minder veeleisende waarheid. In deze vrees om de dupe te worden van God zit ook een gevoel van afgunst, zoals dat tot uiting komt in de gelijkenis van de werkers van het elfde uur, afgunst ten aanzien van hen, die niet „de hitte van de dag" gedragen hebben en die aan het eind van de dag hetzelfde loon ontvangen voor werk dat minder zwaar schijnt te zijn geweest. Maar in de zedelijke orde en a fortiori in de christelijke gedachtenwereld, zijn zulke bekrompen vragen zinloos. Het behoren tot de zichtbare Kerk is niet slechts een kwestie van meer of minder, alsof de christen het heil gemakkelijker en rijkelijker zou vinden dan de niet-christen, die het moeizaam en tastend zou verkrijgen. Dat is ongetwijfeld waar, maar het is toch niet de gehele waarheid. Waar is dat elk bewustzijn streeft naar de volheid van het leven, van het licht en van de liefde, en dat het daarom dwaas zou zijn om zich terughoudend te gedragen, wanneer deze volheid in de Kerk aan ons verschijnt. Deze opmerkingen brengen ons op de teologische basis voor de coëxistentie. Eventuele politieke toepassingen laten wij buiten beschouwing. Onze overdenking zal ons allereerst de plaats van de niet-christen met betrekking tot het geloof verduidelijken. Zij laat ons zien dat er een geheimzinnige eenheid bestaat van de gehele mensheid in God, een werkelijke wisselwerking tussen al haar leden, een wederzijdse samenwerking tussen alle mensen.

de teologische basis van de coëxistentie

De beroemde formule „buiten de Kerk geen zaligheid" is dikwijls verkeerd begrepen. Hij betekent niet, dat alleen het zichtbare lidmaatschap van de Kerk voldoende is, maar integendeel dat iedere mens van goede wil onzichtbaar met haar verbonden is. Het lidmaatschap van de Kerk is niet alleen een bewust lidmaatschap; het kan ook in een onbewust verlangen bestaan, zoals de encycliek „Mystici Corporis" uiteenzet. Er bestaat zelfs een paradoxaal lidmaatschap van de Kerk, zoals Mgr. Journet heeft gezegd, bij diegenen die de Kerk te goeder trouw bestrijden, omdat zij haar ware gestalte niet hebben herkend.

„Buiten de Kerk geen zaligheid" wil dus niet zeggen dat alleen de katolieken gered zullen worden en tot de Kerk behoren, maar dat iedere oprechte mens, die door onwetendheid wordt weerhouden, noodzakelijkerwijs verbonden is met met mysterie van Gods tegenwoordigheid in de mensheid, en dat hij bijdraagt tot de komst van het Koninkrijk Gods.

Hoe kan men nu de noodzakelijkheid van de Kerk verzoenen met de mogelijkheid, dat men door God verlicht wordt zonder dat men op zichtbare wijze verbonden is met het lichaam en de ziel van de Kerk? Wij zeggen: met het lichaam en de ziel van de Kerk, omdat deze beide niet van elkaar gescheiden kunnen worden. Het onderscheid tussen lichaam en ziel van de Kerk, dat men in het verleden wel gemaakt heeft, is verwarrend en drukt slecht de ondeelbare werkelijkheid van de Kerk uit. Het gehele lichaam van Christus, zichtbaar en onzichtbaar, heeft een uitgestrektheid die wij met onze aardse ogen niet meten kunnen. De noodzakelijkheid van de Kerk wordt duidelijk, volgens De Lubac, wanneer met het gemeenschappelijke heil van de gehele mensheid beschouwt. „Het mensdom is één. Door onze natuur en nog meer krachtens onze gemeenschappelijke bestemming, zijn wij de ledematen van eenzelfde lichaam. De ledematen delen in het leven van het lichaam. Hoe kan er een heil zijn voor de ledematen, als, wat onmogelijk is, het lichaam zelf niet gered zou worden? Maar het heil voor dit lichaam — de mensheid — bestaat hierin, dat het gelijkvormig wordt aan Christus, en dat kan slechts door de Katolieke Kerk" (6). De **zichtbare** Kerk is dus het middel van de Voorzienigheid om alle mensen geestelijk te verenigen. Alle persoonlijke situaties en de wijze waarop de

teologie deze verklaart, hebben hun plaats in een meer omvattende realiteit, die de mensheid zelf betreft. „Deze verklaringen krijgen al hun waarde terug en kunnen zonder gevaar aanvaard worden, wanneer men het adagium eenmaal in kollektieve zin geïnterpreteerd heeft, en heeft ingezien dat er voor de mensheid als geheel genomen geen enkel heil mogelijk kan zijn buiten de Kerk, dat het hier een strikte noodzakelijkheid geldt, een noodzakelijkheid des middels, waarin geen dispensatie mogelijk is" (7).
Intussen mag deze kollektieve interpretatie ons niet de band van elk afzonderlijk bestaan met de zichtbare Kerk doen vergeten: het mystieke lichaam van Christus, ondeelbaar in al zijn aspekten. „Het is het **lichaam** van de Kerk, schrijft Sint Thomas in een bewonderenswaardig artikel, dat wordt gevormd door alle mensen die hebben geleefd sinds het begin van de wereld, en die nog zullen leven tot aan het einde" (8). „Als men de tijd in zijn geheel overziet, schrijft hij verder, dan is Christus het hoofd van alle mensen, maar in meerdere of mindere mate" (9) — hetgeen afhangt van de mate waarin men deel heeft aan het mysterie van de genade. Evenmin als men het mystieke lichaam van Christus mag scheiden van het zichtbare van de Kerk, mag men onderscheid maken tussen een individuele en een kollektieve noodzakelijkheid van de Kerk. Wanneer Christus het hoofd is van **alle** mensen, dan behoren zij allen tot het mystieke lichaam, ondanks het verschillende karakter van de historische periode (voor of na de openbaring) en het verschil in genade. Ook degenen die men ten onrechte „ongelovigen" noemt, „ook al behoren ze niet in feite tot de Kerk, dan behoren zij toch potentieel tot Haar. Deze mogelijkheid berust in de eerste plaats en in hoofdzaak op de invloed van Christus, die voldoende is voor het heil van de gehele mensheid; en in de tweede plaats op de vrijheid" (10). Met andere woorden, door het feit zelf dat hij vrij is, is de mens reeds radikaal en reëel georiënteerd op de liefde waarin zij bewust of onbewust gedompeld is. Men denkt hier aan wat Keats schrijft over de fantasie: „De fantasie kan worden vergeleken met de droom van Adam — hij ontwaakte en zag dat zij werkelijkheid was". Zo zijn ook de mensen met gesloten ogen in het paradijs, zij ontwaken en zien dat het werkelijkheid is.
Er bestaat dus een wonderbare eenheid van de mensen, een mystieke gemeenschap, of zij nu christenen zijn of niet-christenen. Daarom spelen ook de „ongelovigen" een rol bij het uitbouwen van dat enorme lichaam dat aan het einde der tijden de herboren mensheid zal zijn. Zij bereiden sommige waarheden voor, voelen ze aan. Zij brengen onophoudelijk nieuwe aspekten van de natuur onder de genade. In de geschiedenis vindt men wellicht een voorbeeld van deze samenwerking in de ontmoeting van het christelijke en het heidense denken. Wat zou de teologie zijn zonder Plato, Aristoteles en Plotinus? Zo kunnen ook vandaag nog filosofieën, die ten dele dwalen, ons helpen om bepaalde waarheden te ontdekken die ons op hun beurt helpen om de openbaring beter te begrijpen en haar steeds verder te doordenken. De existentiële fenomenologie bijv. heeft de rationalistische opvatting van de geschiedenis diepgaand gewijzigd, en men weet welke rol de geschiedenis speelt in de teologische wetenschappen. Evenzo werken bepaalde ontdekkingen van Freud, na de noodzakelijke korrekties, door in de godsdienst-psychologie en de pastorale psychologie. Deze belangrijke voorbeelden laten genoegzaam zien wat de taak moet zijn van een katolieke intellektueel en met welke geest hij bezield moet zijn. En wat voor het denken geldt, geldt ook voor het handelen. — Behalve de teologische overwegingen die wij hebben aangestipt, kan men dit alles ook aantonen, uitgaande van het wijsgerig denken.

de fenomenologische basis van de coëxistentie

Deze tweede reeks overwegingen betreft meer in het bijzonder de samenwerking aan de menselijke beschaving, doch zij steunt op het teologische onderscheid tussen natuur en genade, of reeds op het fenomenologische onderscheid tussen het heilige en het profane. De altijd weer opduikende verwarring tussen deze beide orden is de oorzaak van talrijke valse probleemstellingen en konflikten, die men zich had kunnen besparen.
Het eerste fundament voor de coëxistentie op het menselijke vlak is niet slechts de universaliteit van de rede, doch zoals Gabriel Marcel zo duidelijk heeft laten zien, de gemeenschappelijke lotsverbondenheid die er tussen alle mensen bestaat. Ondanks de uiteenlopende gezichtspunten die men in filosofieën aantreft, ondanks de tegenstrijdige uitingen en de onverzoenlijkheid der konklusies, vindt men er toch bepaalde menselijke konstanten in terug. De mens wordt geboren, bemind, lijdt, en weet dat hij moet sterven. De beschouwingen van Heidegger over de dood bijv., die overwonnen wordt door de vrijheid en daardoor zin geeft aan het leven, betreft een universele waarheid waarmede iedereen zijn voordeel kan doen, ook in een ander leerstellig verband. Wanneer Sartre de liefde analyseert en wanneer hij schrijft: het geluk van de liefde is dat zij het bestaan rechtvaardigt, dan geeft hij daarmede op volmaakte wijze een aspekt van de liefde aan. Zonder twijfel kunnen wij niet alles wat Heidegger over de dood schrijft, aanvaarden, en evenmin alles wat Sartre over de liefde zegt, maar het is in dit verband voldoende voor ons dat zij beiden uitgaan van een fundamentele ervaring, die alle mensen gemeenschappelijk is. Zo bestaat er dus, over alle grenzen heen, een verbondenheid in het geluk en het ongeluk, die wij ons diep bewust moeten zijn.
De mensen vormen echter niet slechts een lotsgemeenschap, doch ook een werkgemeenschap, want zij scheppen beschavingen. Bij het onderzoeken van de zin en de struktuur van beschavingen wordt het duidelijk, hoe onontkoombaar noodzakelijk coëxistentie en samenwerking zijn. De wijze waarop prof. Dondeijne deze gedachten heeft uitgewerkt ontslaat ons van de plicht, hier nader op in te gaan. (11). Voor de christen is het belangrijk om te erkennen dat ook de profane geschiedenis een zin heeft, nl. de steeds voortgaande bevrijding van de mens van alles wat zijn ontplooiïng in de weg staat en de erkenning van de mens door de mens, zich realiserend in een rechtvaardiger vreedzamer en harmonieuzer wereld, die de mens waardig is. Ook al maakt men zich geen enkele illusie dat het paradijs op aarde mogelijk is, omdat men weet dat de zonde en zijn gevolgen altijd in de wereld aanwezig zullen zijn, dan moet de christen toch inzien dat het de bescheiden doch reële taak is van de mens om steeds meer mens te worden door de wereld aan zich te onderwerpen. In deze zin heeft Sartre gelijk wanneer hij schrijft: de mens is het wezen waardoor een wereld bestaat.
De zin van de profane geschiedenis bestaat hierin, dat de techniek, de kultuur en de zedelijke waarden ontwikkeld worden en het is de plicht van de christen om deel te nemen aan dit scheppingsproces, want de roeping als christen heft de roeping als mens niet op. Over deze vraagstukken hebben de teologen de laatste jaren nogal wat gevochten, op vreedzame wijze overigens. De transcendentie-theologen herinneren eraan dat de profane geschiedenis in de eigenlijke zin van het woord niet onafhankelijk genoemd mag worden, dat zij ondergeschikt is aan en opgenomen in de heilsgeschiedenis. Zij vergeten, dat de aardse dingen een eigen realiteit hebben, een zelfstandigheid, en daardoor ook een eigen geschiedenis, ook al is deze uiteindelijk gericht op het Koninkrijk Gods. De inkarnatie-teologen wijzen op de duurzaamheid van de huidige wereld en op de kontinuïteit tussen het Rijk van de Aarde en het Rijk der Hemelen. „De bovennatuur is zelf ook vleselijk", zei Péguy. Zij hebben de neiging om die kontinuïteit te overdrijven, pater Teilhard de Chardin bijvoorbeeld, alsof het Koninkrijk Gods het onvermijdelijke gevolg zou zijn van het opklimmen en voortschrijden van het menselijke, in plaats van door een goddelijk ingrijpen dat slechts van de vrije wil van God afhangt. De juiste oplossing bevindt zich niet ergens tussen deze beide stromingen in, doch kan gevonden worden door ze paradoxaal tot het uiterst door te trekken, zoals Chesterton gezegd zou hebben. Want wie de zin van het aardse niet misvormt en zijn finaliteit niet miskent, komt tenslotte uit bij de goddelijke wil die het geschapen heeft. Evenzo zal hij, wanneer hij gehoorzaamt aan alles wat het geloof van hem vraagt, de wereld die hij verlaten had weer terugvinden, om haar de bevrijding en verheerlijking van de kinderen Gods te brengen.
Als er een profane geschiedenis bestaat, dan heeft deze haar eigen pro-

blemen en haar eigen oplossingen. Het geloof ontslaat ons niet van de plicht om deze oplossingen te zoeken, samen met de andere mensen die met ons in deze geschiedenis geplaatst zijn, omdat het geloof ze ons niet kan geven. Het geloof heeft een veel hogere taak. Kort gezegd: vroomheid kan de techniek niet vervangen. Sommige christenen zijn geschrokken van de geweldige materiële vooruitgang van de moderne wereld en van het soort materialistische dronkenschap dat daardoor over de mensen gekomen is, en zij vluchten in een evangelische houding die soms een beetje dubbelzinnig is, omdat het niet alleen een evangelische geloofshouding is, maar ook een kulturele houding: de schaaf van St. Jozef en het spinwiel van Gandhi. Zij beelden zich in, dat goede wil voldoende is en dat iets meer naastenliefde in de harten der mensen als bij toverslag alle internationale, politieke, ekonomische en technische problemen zou doen verdwijnen. Dat is een gevaarlijke illusie, even gevaarlijk als de verafgoding van de techniek zelf. Heel iets anders is het, om in de wereld te getuigen van volmaakte evangelische vrijheid, het mooiste en noodzakelijkste getuigenis, dat onverwachte weerklank kan hebben; heel iets anders is het, de konkrete levensomstandigheden van de mensen te verbeteren. Deze beide taken kunnen heel goed met elkaar in overeenstemming worden gebracht, maar men moet ze niet door elkaar halen, en vooral niet menen dat de ene de andere kan vervangen. Ook hier lopen wij gevaar het godsdienstige en het profane met elkaar te verwarren, en het godsdienstige te misbruiken voor aardse doeleinden. Bepaalde houdingen volgen vanzelf uit de beginselen die wij hebben gesteld en wil men ze in een mens verwerkelijkt zien, dan denke men aan de figuur van Emmanuel Mounier: ernst en integriteit van het geloof; zich niet onttrekken aan zijn verantwoordelijkheid voor de tijdelijke problemen, maar ook het afstand daarvan kunnen nemen om ze in gebed en overdenking op hun juiste waarde te beoordelen; stoutmoedigheid en het nemen van risiko's bij het behoedzaam zoeken naar nieuwe oplossingen; eerbied voor de vrijheid van anderen, door te vermijden hen het beeld voor te houden van een „roofzuchtige God" die hun vrijheid en alles wat hen dierbaar is, vernietigt, omdat hij slechts de weerspiegeling is van onze middelmatigheid; en tenslotte de intellektuele naastenliefde die er uit alle kracht naar streeft, de waarheid te realiseren in de liefde. (12)

1) Histoire et vérité, Paris 1955, p. 175 — 2) Idibem, p. 164 — 3) History and Human Relations, London 1951, p. 132 — 4) Pius XII, Kersttoespraak '56 — 5) Lettre à un religieux, Paris 1951, p. 48 — 6) Katholicisme (ned. vert.), p. 127 — 7) Ibidem, p. 136 — 8) Summa Theologica, III, 8, 3 — 9) Ibidem, ad. 3 — 10) Ibidem, ad 1 — 11) Foi chrétienne et pensée contemporaine, Leuven 1951, p. 188 e.v. — 12) Zie de prachtige beschouwingen van Jean Lacroix, Vérité et Charité, in: Personne et Amour, Paris 1955.

VRAGEN OVER FILANTROPEN

Onderstaande brief ontving de redactie met het verzoek haar te plaatsen in ons blad, aan welk verzoek wij gaarne voldoen.

In 't Plein-nummer van januari 1958, lees ik een artikel van de hand van Piet Reckman. Naar aanleiding van dat stuk „Filantropie", zou ik graag iets willen zeggen. Er zijn maar weinig mensen, die nooit een misstap begaan. Het is dus niet zo héél erg, dat Piet Reckman ook eens foudeert. Dit wat betreft de mens, die de flater begáát. Maar de flater „an und für sich" is van behoorlijke afmetingen.

Zeg nu niet, dat een flater „an und für sich" niet bestaat. Dat weet ik ook. Maar er zijn wél flaters; dat zul je met me eens zijn.

Maar ter zake. Je hebt het klaar gespeeld het mooie nieuwe kleed van Plein 1958 erg te „bekladden" door in je artikel van januari 1958 de leer van de „pater die als eerste het woord vroeg" al te onbesuisd aan te vallen.

Interessant, dat je in je pleidooi het woord „indelingsschema" gebruikt. Kan nièt beter. Want door de komst van Christus in het vlees is er in deze wereld een zeer frappante en duidelijke indeling gemaakt.

En wel tussen die-in-Christus en die-buiten-Christus.

Feit is het, dat de idealen en de daden van deze twee ingedeelden, NAAR BUITEN de schijn kunnen hebben precies hetzelfde te zijn en dat er dus voor niemand, en zeker niet voor een pater, de arrogantie mag bestaan, om deze twee „dingen", die toch zo sprekend op elkaar lijken als „rake tegenstellingen" te disqualificeren.

Toch, Piet, is die pater niet zo „stupide" en niet zo „arrogant" als dat je in je hoogopvlammende liefde voor héél de mensheid denkt.

Die pater heeft mijns inziens niets anders willen zeggen, als dat de idealen van die in-Christus door Christus „geformeerd" zijn (forma) en dat de idealen van die-niet-in-Christus door de natuurlijke mensheid „geformeerd" zijn!

Volgens mij is dat een kolossale tegenstelling, want het is duidelijk de tegenstelling: Christen — Humanist!!

Dit is geen kwestie van „rechter-spelen", maar een kwestie van teologie én een kwestie van op de hoogte zijn van wat de idealen zijn van onze medemensen „als zij een zuivere daad van menselijkheid stellen, een eerlijk ideaal nastreven".

Ik stel me voor, dat je op de hoogte bent.

Volledigheidshalve wil ik het ideaal van die mensen toch noemen. Hun ideaal is: De natuurlijke mensheid tot steeds grotere volmaaktheid te brengen door zuiver natuurlijke krachten. Dit houdt in, dat andere krachten worden buitengesloten. Die krachten zijn dan, zeer uitgesproken, al die krachten, die in Christus zijn samengebundeld. Daar zijn ook, zoals je begrijpt, goddelijke krachten bij, o.a. óók de kracht van de H. Geest, van God!! Deze kracht wordt door de idealisten van een zuivere menselijkheid en zuivere solidariteit zeer uitdrukkelijk uitgesloten. Lees de litteratuur hierover maar eens na. Je zult met je ogen knipperen en met je oren klapperen en je zult je inzicht in deze herzien.

De vaart van je artikel wil ik graag bewonderen, maar je beweringen zijn me té „humaan". Die hele rimram van rechter-spelen en kenbare kerkgangers heeft met de leer van die pater niets te maken.

Wél de vaste klanten! Daar bedoel ik dan mee: de in Christus gedoopte mensen, die geloven in de H. Geest en de werken van en door de H. Geest, of anders: die de Openbaring en de Christus van de Openbaring in geest en daad aanvaarden.

Het goede, dat door mensen „van de zuivere mensheid" wordt gedaan en bedoeld, zal door de Kracht en Wijsheid van de H. Geest heus wel terecht komen.

Maar al zijn we nog zo overtuigd van de goedheid van al de mensen, ev. ook van hun bedoelingen, dat kan voor ons toch geen reden zijn om een levensLEER, waarin voor de kracht van God geen plaats is, sepel te behandelen.

P. fr. A. de Mönnink o.f.m.

DE VRAAG VAN FILANTROPEN

Pater de Mönnink is er mede de schuld van (gelukkige schuld!) dat wij als pleingroep dit nummer van ons blad hebben gewijd aan Christus, Kerk en wereld. Hij kan derhalve het gehele nummer als een reaktie op zijn artikel beschouwen, en vooraleer ik toch op zijn brief nog expliciet wil ingaan, zou ik hem dus graag verwijzen naar alles wat in ons redaktionale artikel geschreven staat, overigens ook naar de artikelen van Wim Alings, ds. Buskes en pater Léonard.
Er zit voor mij bepaald iets tragisch in een diskussie als deze. Om het ietwat gechargeerd te zeggen, wij, die in dezelfde Kerk willen leven, hetzelfde geloof hebben ontvangen en hetzelfde credo belijden, die dezelfde levensbeschouwing heten aan te hangen, wij verschillen ergens vrij fundamenteel in ons zicht op die Kerk, op de inhoud van ons geolof en de opdracht, de boodschap die wij in dat geloof beluisteren.
In dat verschil zouden we geloof ik niet mogen berusten. Daarom mijnerzijds een poging tot een bijdrage in dit zo zinvolle en noodzakelijke gesprek tussen christenen.

1. Meent pater de Mönnink werkelijk vanuit de teologie en het op de hoogte zijn van de idealen van medemensen een indelingsschema te bezitten tussen die-in-Cristus en die-buiten-Christus? Of gelooft hij met mij mee, dat de werkelijke indeling pas zal plaats hebben als de bokken van de schapen, de onrechtvaardigen van de rechtvaardigen zullen worden gescheiden?
Waarom gaat u aan alles, wat ik hieromtrent in mijn artikel FILANTROPIE schreef, voorbij: het Laatste Oordeel, het laten opgroeien van de oogst mèt het onkruid, het redden in plaats van het oordelen etc. ?

2. 'De natuurlijke mensheid tot steeds grotere volmaaktheid brengen door zuiver natuurlijke krachten'. Wat wil u daartegen aanvoeren? De natuurlijke mensheid, daar zult u toch mee bedoelen, neem ik aan, de mensen met hun natuurlijke talenten en mogelijkheden, hun karakter en kapaciteiten, hun behoeften en verlangens? Die 'natuurlijke mensheid' tot zo groot mogelijke volmaaktheid en ontwikkeling brengen wil ik ook. En dat dit met natuurlijke krachten gebeurt: leren lezen pleegt men niet te doen met bovennatuurlijke krachten, noch stuwdammen bouwen, noch verdragsteksten opstellen.
Dan schrijft u: ‚Dit houdt in dat andere krachten worden buitengesloten', de krachten die in Christus zijn samengebundeld. De logika van deze redenering ontgaat me echter. 'Dit houdt in.....'?
Overigens dacht ik dat ook natuurlijke krachten in Christus zijn samengebundeld, geheiligd, doel-gericht.

3. In samenhang met het vorige punt zou ik u willen vragen hoe men toch 'te humaan' kan zijn in zijn beweringen? Ik begrijp niet hoe wij na het optreden van Christus in de menselijke geschiedenis tè humaan kunnen zijn. Wij noemen ons toch naar DE Christen, de god die mèns werd, alle tegenstellingen ten principale verzoenend, alle grenzen wezenlijk doorbrekend, vertellende dat alle mensen broeders zijn en biddende dat allen één mogen zijn. In dit verband heb ik er mij over verwonderd dat u over het eschatalogische in mijn artikel heen-leest.

4. Hoe komt u erbij te beweren dat door de idealisten van de zuivere menselijkheid en solidariteit de goddelijke krachten uitdrukkelijk worden buitengesloten? Hier wordt m.i. een oordeel geveld, waar ons geen oordeel past.
Bovendien negeert u hier alle zoeken, vragen en aarzelen omtrent Godsvragen bij niet weinige humanisten en buitenkerkelijken. U moet toch net zo goed als ik weten dat er vele buitenkerkelijke medemensen zijn, die de vraag naar het bestaan van God en de werking van goddelijke krachten allerminst ontkennend beantwoorden doch in het antwoord aarzelen. Dat kan naar mijn gevoelen zelfs een heilige en vrome houding zijn. Juist waar wij steeds zo stellig en vlot zijn met het beantwoorden van allerlei zeer wezenlijke en fundamentele vragen, dragen we er veelal slecht toe bij het zoeken en tasten van de moderne mens — vaak juist via een konkreet menselijk ideaal als de broederschap en de rechtvaardigheid — te ondersteunen. Onze absoluutheid, ons oordelen en indelen kapt vele vragen af. Dat bedoelde ik ook in mijn artikel waar ik de groeiende buitenkerkelijkheid ter sprake bracht, opmerkingen waaraan u jammer genoeg eveneens voorbij gaat.

5. Gaarne erken ik u gretig, dat ik vaak met de oren klapper bij het lezen van allerlei literatuur over godsdienstige aangelegenheden. In beide richtingen overigens — een voorwaarde dunkt me voor echt goed klapperen!
Voorlopig knipper ik echter nog het meest met mijn ogen als ik, na en naast alle uitgebalanceerde teologische vakliteratuur, alle menselijke bezinningen, dat doodeenvoudige verhaal over Christus lees, waarin zo simpelweg de Ene Wet wordt geproklameerd. waaraan heel de wet en de profeten, heel de wereld heet te hangen, waarin zo allersimpelst als dè kardinale vraag wordt gelanceerd: heb je liefgehad; 'het lijkt bijna te simpel voor mensen van een hoog-sociaal niveau, van verfijnde kulturele smaak en van bezonken politiek inzicht' zei Georgio La Pira eens.
Alle andere maatstaven, die als absoluut kriterium worden gedebiteerd, zijn niet-autentiek en in hun absoluutheid ongeloofwaardig, naar ik meen.

6. Enerzijds ben ik pessimistischer dan u; dat alle gedoopten tot die-in-Christus behoren en straks, als het er pas echt helemaal op aan zal komen, aan de goede kant zullen staan, help ik u hopen. Zo hoop ik ook ten vurigste dat Christus t.o.v. mij en vele anderen kan citeren uit uw brief: 'je hoogopvlammende liefde voor heel de mensheid'. Naar zijn eigen zeggen is dat immers het allervoornaamste, het hoogste brevet, dat ons eens zal kunnen worden uitgereikt, en waarmee u mij op heden beslist veel en veel te veel eer doet. Trek die woorden dus in pater, maar laten we elkaar wel in die richting zo sterk mogelijk stuwen. Alleen al de begeerte naar een zo hoog-opvlammende liefde voor de gehele mensheid zal straks wellicht een doopsel blijken te zijn. En ik voor mij houd het er op, dat er een beste kans bestaat dat het de filantroop zal zijn die stomverwonderd zal vragen: 'Maar Heer, wanneer zag ik u dan hongerig en gaf ik u te eten?'

Opeens zie ik evenwel dat wij het met elkaar eens zijn, want ook u zegt: 'het goede dat door mensen van de zuivere mensheid wordt gedaan en bedoeld, zal door de Kracht en Wijsheid van de H. Geest heus wel terecht komen'. Waar uw opmerkingen echter m.i. te laat in uw brief en te geïsoleerd wordt gebracht, lijken me bovenstaande gedachten toch niet misplaatst, waarbij u de 'leer' niet gelieve te scheiden van de verkondiger, die zijn leer onscheidbaar verankerd wenst te zien in zijn existentie.

Piet Reckman.

agenda

FORUMAVOND

IN Hotel BEKKER, Stationsplein, Boxtel, zullen enkele leden van de Pleingroep voor de bondsafdeling van het Katholiek Onderwijzers Verbond een gesprek inleiden over:

Buitenkerkelijkheid en ontkerstening

Na de pauze vormen de inleiders een forum voor vrije diskussie.

dinsdag 25 maart 8 uur

ZESDE VASTENPREEK

Onder het motto:

Noodsprong in het heelal

voor jonge mensen, gehuwd en ongehuwd, van alle gezindten, in de r.k.kerk aan het MONNIKENDAMPLEIN door Pater S. JELSMA.

Onderwerp:

Hoogste inzet

vrijdag 28 maart 8 uur

GOEDE VRIJDAG HERDENKING

Laatste preek en herdenking onder de titel:

Salto mortale

op het PLEIN vóór het gebouw van de Hoge Raad.

— Fakkellicht en muzikale omlijsting —

vrijdag 4 april 8 uur

CINEMAGESPREK

In het Corso-theater, Prinsestraat, Den Haag, wordt de film vertoond:

„Tranen over Johannesburg"

Na vertoning van de film wordt een open gesprek gehouden over de vragen door de film opgeroepen. Alle belangstellenden zijn welkom. Toegang: vrij.

zondagmorgen 13 april 10.30 uur

WOORD EN BROOD

Avond van verkondiging en eredienst, waarbij Pater S. JELSMA preekt en de offermaaltijd van de Eucharistie wordt gevierd.
De gebeden en lezingen van de eucharistische liturgie worden, in een nederlandse vertaling van Harry Scholten, gezegd door Ger van Vlijmen. Belangstellenden zijn welkom in de KELDERZAAL, Binnenhof 11, Den Haag.

maandag 14 april 8 uur

Salto mortale

onder deze titel houdt
PATER S. JELSMA
een preek in de openbare
HERDENKING
op het Plein voor de Hoge Raad
om 8 uur 's avonds op
GOEDE VRIJDAG

FAKKELLICHT EN KOORZANG